

Memòria de les excavacions arqueològiques al castell de Mataplana

Marta Fàbregas i Espadaler, Meritxell Suriñach i Vicente

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

**MEMÒRIA DE LES EXCAVACIONS ARQUEOLÒGIQUES AL
CASTELL DE MATAPLANA (Municipi de Gombren, Comarca de El Ripollès)
NOVEMBRE – DESEMBRE 1995**

1.- Introducció	
1.1.- Situació geogràfica del jaciment	1
1.2.- Marc històric	2
1.3.- L'evolució dels treballs arqueològics en el jaciment de Mataplana .	4
2.- Campanya d'excavacions « Novembre de 1995» al castell de Mataplana	
- Objectius	5
3.- L'excavació arqueològica	
3.1.- Ubicació dels treballs arqueològics dins del conjunt del jaciment . .	7
3.2.- Evolució històrica dels treballs arqueològics al sector 26	7
3.3.- Metodologia	9
3.3.1.- Metodologia general	
3.3.2.- Tractament dels material arqueològics	
3.4.- Desenvolupament dels treballs	11
3.4.1.- Unitats estratigràfiques	16
3.4.2.- Làmines: Plantes, Seccions i Estructures	21
4.- El material arqueològic	
4.1.- Material ceràmic	25
4.2.- Material faunístic	27
4.3.- Altres materials	28
4.3.1.- Vidre	
4.3.2.- Metall	
4.3.3.- Plaques de guix	
4.3.4.- Altres	
4.4.- Fitxes d'inventari dels materials	31
4.5.- Fitxes de ceràmica	40
4.6.- Descripció de la làmina de material	51
4.7.- Gràfiques estadístiques del material	53
5.- Conclusions	58
6.- Fotografies	61

1.- INTRODUCCIÓ

1.1.- SITUACIÓ GEOGRÀFICA DEL JACIMENT

El castell de Mataplana està situat a 1140 metres d'altitud, entre els 5°45' de longitud est i els 42°16'45'' de latitud nord, a la capçalera de la vall del riu Merdàs, a menys d'un quilòmetre de la collada de l'Espluga. El riu Merdàs té una longitud de 12 quilòmetres i conflueix amb el riu Freser a l'actual vila de Campdevàrol. La conca del riu Merdàs limita al nord amb la serralada de Montgrony (2045 metres); a l'oest per un seguit de petites serres com les Roques de l'Espluga i Merolla i el coll de l'Arç; al sud amb els Rasos de Tubau i a l'est amb la vall del riu Freser.

La conca del riu Merdàs té un gran desnivell i tot i la seva alta pluviositat, uns mil litres anuals, només a la part baixa, especialment a Campdevàrol, es pot conrear amb un cert èxit de producció. Les cotes mitjanes estan cobertes de bosc i les més altes són calmes amb herbeis aptes per a la ramaderia.

El castell de Mataplana s'emplaça sobre un petit turó, envoltat de dos altres turons: la Molina i l'Espluga, els quals tenen una alçària el doble superior. El turó sobre el qual es recolza el castell està format bàsicament per materials d'origen margós i d'edat Eocena (Terciari Inferior). En una situació més exacta dins l'escala geocronològica, correspondria a l'Eocè Inferior i a l'edat Ypresiana (Qüicià, entre -51 i -50 m.a.).

Malgrat que la vall de Mataplana quedi perfectament diferenciada (fins i tot conserva un microclima i una microfauna particular), jurídicament pertany al municipi de Gombrèn, a la comarca del Ripollès.

1.2.- MARC HISTÒRIC

La primera notícia històrica sobre el Castell que ens ofereix la documentació és que la família dels Mataplana hi va viure durant els segles XII i XIII. Sembla ser que les primeres fases constructives del Castell foren dutes a terme per Hug III (c. 1130), avi del famós trobador Huguet V de Mataplana. Al llarg dels dos segles que la família va residir habitualment en el Castell es van anar fent successives reformes, però durant la primera meitat del segle XIV, els Mataplana emparentats amb la família de Pallars ja només hi feien curtes estades. Per aquest fet la construcció es va anar degradant. El 1374 es coneix la venda del Castell a un particular, Pere Galceran de Pinós, el qual, només dos anys més tard se'l torna a vendre a l'abat de Sant Joan de les Abadesses. A partir d'aquest moment, el Castell roman en cens i es converteix en una explotació agropecuària, fet que accentua més la degradació de la construcció, ja que no s'hi efectua cap reforma important.

La construcció del Castell es va situar sobre un petit turonet, format per materials margo-calcaris, els quals foren retocats i tallats en diversos punts, per tal d'aconseguir una plataforma suficientment plana. Sembla ser que d'aquí li vé el nom de Mataplana: mota aplanada. Per a la construcció de tot el Castell es van utilitzar les roques calcàrees i calcàreo-margoses de les muntanyes del nord, i les sorrenques grises i vermelloses de la serralada del sud i oest.

Gràcies a les excavacions arqueològiques que s'han dut a terme desde l'any 1986, es coneix l'existència d'un primer castell, de la 1a. meitat del segle XI i emplaçat també en el mateix turó. S'hi ha detectat l'existència de tres elements: una torre circular que tenia uns sis metres de diàmetre; una capella o potser sala residencial, de planta rectangular, amb teulada de fusta a dues vessants i coberta de teules planes; i finalment una muralla que encerclava aquests dos àmbits.

El segon castell, que és el que es conserva en l'actualitat, s'inicià a finals del segle XI o principis del segle XII i durant els dos segles que va durar el seu ús continuat s'hi han detectat cinc fases constructives. Amb elles, es va anular per complert la utilització dels edificis del primer castell.

Les primeres obres corresponen a la realització d'una gran torre rectangular, propera a la primitiva torre circular, que ocupa uns 70 metres quadrats i que constava de planta baixa i primer pis. En els seus dos extrems es va construir una muralla, d'un gruix consi-

derable, la qual va provocar la formació d'un pati interior. Els diferents moments constructius van donar lloc a la creació de diverses estances situades a tocar de la dita muralla, reduint d'aquesta manera l'espai reservat al pati.

A grans trets, hem esmentat la construcció del Castell, ja que fer-ho d'una manera exhaustiva no és l'objecte d'aquesta memòria. A més a més, les fases constructives del castell ja van quedar perfectament explicades pels autors de les primeres excavacions arqueològiques i és per això que us dirigim a ells, en cas de que es vulgui aquesta informació molt més detallada.

Per altra banda, cal tenir present però, que el Castell no és l'únic element del jaciment, sinó que també existeixen el Barri i la Necròpolis. El Barri es començà a excavar l'any 1989, i va oferir una valuosa informació de la vida de la classe servil de l'època, mentre que la Necròpolis encara està totalment pendent d'excavació, així com també una part important del mateix Barri. Les causes per les quals no s'ha dut a terme l'excavació d'aquests dos àmbits, durant els camps de treball, ja varen ser exposades en els projectes dels anys 1993 i 1994.

El Barri es troba situat als peus del castell, per la part de migjorn. Està format per diverses cases adossades entre sí, les quals aprofiten el mateix desnivell del turó per a la formació d'algunes parets. La resta de parets estan construïdes amb pedres irregulars i de diferents tamanys i resten lligades sense l'ajut de l'argamassa. Les habitacions que fins ara s'han excavat han resultat ésser de diferents tamanys i sembla que la majoria d'elles constaven d'un primer pis. Ara bé, els resultats dels últims anys d'excavació del Barri estan a punt d'aparèixer i per tant de ben segur que ens donaran una gran quantitat d'informació, la qual resultarà molt valuosa dins del camp de l'arqueologia rural, ja que són molt pocs els exemples coneguts d'aquest tipus d'hàbitat, i encara més, a Catalunya.

La Necròpolis encara és un sector més desconegut ja que, ara per ara, les excavacions arqueològiques han estat nul·les. Les úniques notícies que tenim, és que no fa pas gaires anys i durant unes obres d'adequació de l'església de Sant Joan de Mata, es van detectar diverses restes humanes prop de l'església, però van desaparèixer sense que ningú en pogués fer cap estudi. Aquesta església és una construcció de la 1a. meitat del segle XIII i és fruit de l'abandonament de la primera capella castral, abans esmentada.

1.3.- L'EVOLUCIÓ DELS TREBALLS ARQUEOLÒGICS EN EL JACIMENT DE MATAPLANA

La major part del castell ja ha estat excavada, al llarg de les continuades intervencions arqueològiques, realitzades per diferents entitats.

Les primeres, per la Universitat de Barcelona, des de l'any 1986. Fins l'any 1990 es dugueren a terme sota la direcció del Dr. M. RIU i RIU i els anys 1991, 1992 i 1993, la direcció van portar-la conjuntament X. RAURIC i SANTALÓ, A. MESTRE i GRANADA i L. MARTÍNEZ.

Durant l'estiu de 1994 es realitzaren tres camps de treball organitzats per l'Institut Català de Serveis a la Joventut, amb el recolzament dels Serveis Territorials de Cultura a Girona i el Consell Comarcal del Ripollès.

L'objectiu d'aquests treballs era l'adequació del Castell de Mataplana per a les posteriors obres de consolidació que d'uns anys ençà s'estan realitzant. Les actuacions corresponderen a càrrec dels Serveis Territorials de Cultura a Girona, sota la direcció de l'arquitecte, el Sr. Lluís Bayona.

L'estiu de 1995 hi hagueren dos nous torns de Camps de Treball, dirigits, com els anteriors, per A. MESTRE i GRANADA i per M. FÀBREGAS i ESPADALER.

La darrera intervenció arqueològica al castell de Mataplana es dugué a terme el novembre de 1995, amb caràcter d'urgència. Organitzada pel Departament de Cultura de la Generalitat, a través dels Serveis Territorials de Cultura a Girona, ha estat co-dirigida per M. FÀBREGAS i ESPADALER. i per M. SURIÑACH i VICENTE. Els objectius i resultats d'aquesta intervenció són el contingut d'aquesta memòria.

2.- CAMPANYA D'EXCAVACIONS «NOVEMBRE DE 1995» AL CASTELL DE MATAPLANA

OBJECTIUS

La campanya d'excavacions al Castell de Mataplana de novembre del 1995 és el resultat de la decisió del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya de portar a terme una excavació arqueològica de caràcter d'urgència en aquest jaciment, concretament en un sector molt determinat.

En el capítol anterior d'aquesta memòria s'exposa quina ha estat l'evolució dels treballs arqueològics al Castell de Mataplana, des dels seus inicis (any 1986) fins a la, fins ara, darrera excavació (juliol-agost del 1995).

Així doncs, deixant de banda els períodes de temps intermitjos –d'inactivitat sobre el terreny, però de continuïtat en els estudis– entre les campanyes d'excavació pròpiament dites, estem parlant de més de deu anys correlatius dedicats a l'estudi arqueològic del jaciment.

Per entendre els motius que portaren al Servei d'Arqueologia de la Generalitat a prendre la decisió d'iniciar una segona i darrera campanya a Mataplana durant el 1995, ens permetem la llicència de transcriure, literalment, les cites següents, extretes de la memòria de la campanya d'estiu del mateix any, i que pensem que són significatives:

«Durant l'estiu de 1995 s'han realitzat dos camps de treball organitzats per l'Institut Català de Serveis a la Joventut, amb el recolzament dels Serveis Territorials de Cultura a Girona.

Enguany, però, hi havia una altra circumstància afegida i era que aquest havia de ser l'últim any dels camps de treball, ja que es va considerar que s'acabaria l'excavació de la totalitat del castell. La realitat ha estat una altra, és a dir, els treballs arqueològics no s'han pogut acabar, i encara ha quedat una zona amb sediment fèrtil força important i que seria molt interessant poder excavar.»

«Les dimensions de la zona i el fet que estigui emmarcat entre la zona del castell i la zona de l'avant-muralla fan que el sediment acumulat sigui molt important, la qual cosa ens ha impossibilitat arribar als nivells geològics. (...) Voldríem destacar la importància del sector especialment com un conjunt homogeni i compacte de material representatiu de la vida i activitats humanes que es donaven al castell de Mataplana, entre els s. XIII i XIV. Pensem que la finalització de l'excavació d'aquest sector i l'estudi global de tots els materials apareguts poden aportar una valuosíssima informació al respecte.»¹

1. Veure memòria tècnica de 1995. MESTRE, A., FÀBREGAS, M.: *Memòria de les excavacions del camp de treball al castell de Mataplana, juliol-agost 1995*. Inèdita.

Així doncs, la suggerència relativa a la necessitat de completar els treballs que no es varen poder acabar durant la campanya d'estiu, es converteix en realitat en plantejar-se i portar-se a terme la campanya del novembre, objecte d'aquesta memòria.

El Servei d'Arqueologia del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, en la seva delegació de Serveis Territorials de Cultura a Girona, organitzà i subvencionà, doncs, una excavació d'urgència al que seria, en teoria, el darrer sector encara no excavat totalment del castell de Mataplana. Aquesta excavació ha estat co-dirigida per Marta Fàbregas i per Meritxell Suriñach (Servei d'Arqueologia), i portada a terme entre el 20 de novembre i l'1 de desembre de 1995.

L'objectiu de la campanya de novembre de 1995 és treballar en la seva totalitat en el sector 26. Aquest sector s'ubica a l'àrea compresa entre la façana nord del recinte del castell i l'avant-muralla², i se'l coneix, degut a la informació arqueològica de què es disposa inicialment, com a "abocador". La finalitat de la campanya és doble:

- per una part, la d'exhumar completament els nivells arqueològics fins arribar als nivells geològics, realitzant la seqüència estratigràfica de la zona i extraient dades sobre els diferents nivells d'ocupació.
- i, per l'altra, poder amb això registrar el màxim possible d'informació sobre la funcionalitat de l'espai (suposadament com a abocador) i sobre tècniques constructives (fonamentació de la façana nord).

En definitiva, es pretén arribar a la finalització dels treballs arqueològics al sector.

2. Vegeu l'apartat 3.1. Ubicació dels treballs arqueològics dins del conjunt del jaciment, pàg. següent.

3.- L'EXCAVACIÓ ARQUEOLÒGICA

3.1.- UBICACIÓ DELS TREBALLS ARQUEOLÒGICS DINS DEL CONJUNT DEL JACIMENT

Durant aquesta campanya s'ha treballat exclusivament, com ja hem dit, en el sector 26 del conjunt arqueològic del castell, ubicat a l'àrea més occidental de la zona compresa entre la façana nord del recinte i l'avant-muralla.

A grans trets, es tracta d'una zona de forma rectangular, de 12 metres de llarg per una amplada que oscil·la entre 1'20 i 2'36 metres.

El sector 26 finalitza a l'est limitat pel contrafort de la façana exterior. Aquest contrafort es disposa longitudinalment entre la façana i l'avant-muralla, i li segueix, immediatament a l'est, el sector 29. El sector 29 fou objecte d'excavació tot just uns mesos abans, durant la campanya d'estiu del mateix 1995. Ambdós sectors, 26 i 29, es recolzen, en la part que toca a la façana, directament sobre la roca mare, la qual va descendint progressivament de nivell a mida que s'avança –durant les extraccions de sediment– cap a l'avant-muralla, això és, cap al nord.

El límit occidental del sector 26 no ve determinat per cap estructura. Considerem que finalitza, a l'oest, just en arribar a l'angle on s'uneixen la façana nord i la façana oest del castell, de tal manera que podríem traçar una línia imaginària que perllongués la façana oest fins a unir-la amb l'avant-muralla. La informació que ens proporcionen les dades arqueològiques (ubicació del nivell fèrtil) reafirmen aquesta "línia imaginària" com a límit occidental del sector 26.

3.2.- EVOLUCIÓ HISTÒRICA DELS TREBALLS ARQUEOLÒGICS AL SECTOR 26

El sector 26, o "abocador" es va excavar per primera vegada, a nivells superficials, durant la campanya del 1988. Davant l'abundància de material aparegut, s'optà per postposar els treballs a la zona, i retornar-hi per realitzar una excavació més acurada.

S'hi retornà durant la campanya d'estiu de 1995, treballant a unes cotes inicials que oscil·laven entre els $Z=5'40$ i $Z=5'55$ mts. respecte el punt zero, amb l'objectiu d'enretirar-ne els sediments i la vegetació acumulats durant aquests darrers set anys. En el període que va del 1988 al 1995, hi hagué al sector 26 una intervenció durant la pre-campanya de 1990, apareixent un nombre important de ceràmica vidrada de luxe.

Ja a l'estiu del 1995, i a nivell purament superficial –una vegada s'arribà al primer estrat fèrtil, net d'aportacions recents– s'apreciava una diferència entre els extrems est i oest del sector, diferència que radicava en la seva composició sedimentològica, encara que no en la presència de material i/o estructures. Se'l considerà, en base a aquesta informació disponible, com a una única unitat estratigràfica (U.E. 1131), però es seguí el criteri de reflectir en l'inventari de materials la seva procedència mitjançant l'indicació de "est" o "oest". Posteriorment, l'avançament dels treballs d'excavació cap a l'oest portà a determinar i diferenciar dos nivells més, identificats com a U.E. 1132 i U.E. 1133, i que augmentarien fins a quatre en identificar la U.E. 1134, ubicada a la zona est-central del sector.

Durant l'estiu, doncs, es reprengueren els treballs abandonats el 1988, aprofundint en uns nivells indiscutiblement molt fèrtils fins a fondàries que variaven segons els sectors i la composició dels diferents estrats arqueològics, arribant a unes cotes màximes, en la banda oest (nivell 1133), d'entre Z=6'30 i Z=6'15 mts.³

Aquesta intervenció, tot i no poder completar-se fins a la seva totalitat, aportà una informació molt valuosa que permeté establir, en base a les troballes, una primera hipòtesi sobre la funcionalitat del sector 26.

D'una banda, per la naturalesa i estat del material arqueològic –abundància de restes faunístiques i ceràmica grisa, juntament amb peces més escadusseres a nivell quantitatiu, però molt importants a nivell qualitatiu–, i de l'altra, per la seva ubicació especial dins el conjunt arquitectònic del castell, feu suposar i considerar que el sector 26 correspondria a una zona que tindria una funcionalitat clara: la d'abocador principal del castell.

Hipòtesis, doncs, a nivell de funcionalitat, però també informació sobre tècniques constructives. Fou també a rel d'aquesta intervenció d'estiu que es documentaren les primeres dades referents a la fonamentació de la façana nord del castell, amb els nivells inferiors de la paret de pedra recolzats directament sobre la roca mare, adaptant-s'hi.

La campanya de novembre s'inicià amb aquesta informació prèvia, que permetia presuposar que actuàvem en un abocador important, amb una potència estratigràfica considerable. L'objectiu inicial era documentar-lo en la seva totalitat, tant en superfície com en profunditat, fins arribar a la roca mare i/o a nivells geològics naturals, de manera que es poguessin considerar definitives i finalitzades les intervencions en aquest sector, i, previsiblement, també en el castell de Mataplana en la seva globalitat.

3. Per ampliar la informació, vegeu memòria tècnica de 1995. MESTRE, A., FÀBREGAS, M.: *Memòria de les excavacions del camp de treball al castell de Mataplana, juliol-agost 1995*. Inèdita.

3.3.- METODOLOGIA

3.3.1.- Metodologia general

La metodologia emprada per a la documentació i registre de dades en la campanya de novembre del 1995 no diferia, en cap aspecte, de l'utilitzada en campanyes anteriors –per exemple, la de l'estiu passat–.

El mètode de registre fou, doncs, el proposat per E.C. Harris i per A. Carandini (Harris, 1975, 1977, 1979; Carandini, 1977, 1981), que permet un registre objectiu dels elements i estrats que s'exhumen. Aquests s'agrupen sota el nom de "Unitats Estratigràfiques", o U.E., ordenades per numeració correlativa. Aquesta agrupació per U.E. permet individualitzar uns estrats dels altres.

Cada una de les U.E. és registrada en una fitxa individual, que en descriu les característiques: la seva ubicació en les plantes i seccions, la definició o descripció –dades relatives al tipus de sediment i al material arqueològic (existent o inexistent) que conté, tipus d'estructura (si és el cas), cotes inicials i finals...–, i la posició física respecte a la resta d'unitats estratigràfiques amb què es relaciona.

Quan fou possible, és a dir, quan coincidírem amb unitats estratigràfiques que s'havien començat a exhumar durant l'estiu, es continuà, evidentment, amb la mateixa numeració de la U.E., ja otorgada (com és el cas de les U.E. 1097 i 1133). Les unitats estratigràfiques que anaven apareguent per primera vegada durant aquesta nova intervenció rebien la numeració correlativa corresponent.

Complementa el registre per Unitats Estratigràfiques la informació recollida en forma de material gràfic, que és divers: dibuixos a escala 1:20 de les plantes, seccions estratigràfiques i paraments (estructures, especialment els murs de pedra); dibuix de determinades peces aparegudes; fitxes d'inventari del material arqueològic; i, finalment, el material fotogràfic.

3.3.2.- Tractament dels materials arqueològics

Pel que fa a l'inventari del material aparegut, cal tenir en compte els criteris que seguirem a l'hora de registrar-lo. Aquests criteris no són arbitraris, sinó que vingueren determinats per la composició del material, a nivell quantitatiu. Evidentment, no s'ha fet cap tipus de diferència en el registre a nivell qualitatiu.

El procediment emprat fou el següent: durant l'excavació s'agruparen els diferents materials, a mida que s'anaven exhumant, per unitats estratigràfiques, i posteriorment, durant el procés de sigla, s'han separat –sempre mantenint la indicació de a quina U.E. pertanyen, evidentment– en funció del tipus de material, en tres grans grups: ceràmica, restes faunístiques, vidre, metall, i altres. En l'apartat d'aquesta memòria dedicat a la descripció del material arqueològic s'exposa, amb més detall, la totalitat de material aparegut, fent esment també al no conservat.⁴

El material aparegut durant l'excavació ha rebut diferents tractaments, sempre en funció de les seves característiques físiques.

En primer lloc fou necessari fer una neteja sistemàtica de totes les peces que degut a la seva naturalesa podien ser objecte d'una neteja amb aigua. És a dir, es van rentar els fragments de ceràmica i també els fragments de fauna. La resta de materials: ferro, bronze i plaques de guix, no van ser manipulades ja que és millor que el tractament el dugui a terme un especialista restaurador.

El següent pas fou la realització d'un inventari de tot el material amb el seu corresponent siglatge⁵. La sigla usada en cadascuna de les peces és: MAT(aplana).Nov(embre)-95, núm. de sigla. S'ha donat un núm. de sigla a cadascun dels fragments, exceptuant aquells fragments de fauna i de guix., els quals només han estat comptats, però sense individualitzar-los amb un núm. de sigla. Aquells fragments (tots ells de ceràmica) que s'han pogut identificar de la mateixa peça i que s'han enganxat, ténen el mateix núm. de sigla. Així doncs, la sigla tendeix a representar una peça en concret i no pas un sol fragment. Evidentment, no podem assegurar que cada fragment siglat pertanyi a una peça diferent, ja que, ara per ara, el sistema d'identificació de cadascun dels fragments és insuficient per a realitzar aquesta tasca.

El darrer pas que s'ha dut a terme –encara que, segurament, és el més interessant–, ha estat el d'esbrinar les característiques intrínseques del material. S'ha intentat trobar paral·lels respecte a altres materials detectats en diferents jaciments, que ens permetin conèixer la funció, la cronologia i la producció dels objectes trobats, així com també establir la relació amb la seqüència estratigràfica dels treballs d'excavació que hem realitzat i que ens permetran conèixer més dades sobre la formació del castell. Aquest aspecte es troba més detallat en l'apartat «Estudi dels materials».

4. Vegeu l'apartat 4.- *El material arqueològic*, pàg. 25

5. L'inventari pot consultar-se en aquesta memòria, apartat 4.4., pàgs. 31

3.4.- DESENVOLUPAMENT DELS TREBALLS.

L'excavació del sector 26 s'inicià, com ja hem indicat, reprenent l'actuació que s'hi havia dut a terme feia tot just uns mesos, durant la campanya d'estiu del mateix any.

En el moment d'iniciar l'excavació, la superfície del sòl arqueològic on s'ubica el sector es trobava bastant anivellada, això és, sense irregularitats perceptibles. La cota inicial aproximada era de $Z=6'36$ mts. respecte al punt zero, situat a la façana nord del castell a una alçada de $4'25$ mts.

En alguns punts concrets de la zona meridional, és a dir, tot al llarg de la paret de pedra de la façana nord del castell, afloraven els nivells superiors de la roca mare, sobre la qual es fonamenta –com ja s'havia previst– l'esmentada paret. Inicialment, com és evident, encara ignoràvem si aquesta fonamentació era totalment sobre roca mare, o només en determinades parts.

Ja a primera vista eren també evidents diferències en quant a la composició del sediment i en quant a la distribució del material superficial, molt abundant, especialment pel que fa a ossos de fauna. Igualment destacaven, concentrades en un sector determinat –el més oriental–, plaques de guix més o menys fragmentades, ja conegudes i descrites durant la campanya anterior, en què es consideraren dins de l'U.E. 1133. S'observava una gradació en la disposició del material superficial, més abundant quant més a l'est, i disminuint progressivament a mida que s'avançava cap a l'oest. Aquesta diferència anava paral·lela a la diferència detectada en la composició del sediment, més orgànic –color fosc, amb presència de carbons– a l'est i menys a l'oest, on té una consistència més sorrenca i vermellova, sovint deguda a la presència de morter de preparació de la paret, abundant en la zona on convergeixen les parets nord i oest del castell. Gràcies a l'existència d'una petita cata efectuada durant la campanya anterior en l'extrem occidental, just en l'esmentat angle, teníem indicis de com, presumiblement, evolucionaria el sediment en aquest sector oest.

L'organització de l'excavació pròpiament dita vingué determinada per les característiques específiques de la superfície a excavar: una franja rectangular d'uns 12 mts. de llargada (limitada a l'est per un contrafort i a l'oest per l'acabament de la façana nord del castell) i d'uns 3 mts. d'amplada (limitada al nord per l'avant-muralla i al sud per la paret de pedra de la façana, on aflorava puntualment la roca mare)⁵. Degut a que l'avant-muralla, i la façana, tot i estar disposades paral·lelament, no segueixen una respecte de l'altra una

5. Vegeu l'apartat 3.1. *Ubicació dels treballs arqueològics dins del conjunt del jaciment*, pàg. 7

línia de traçat exacte —és a dir, que hi ha irregularitats en ambdós murs—, la zona arqueològica intermitja (sector 26) es presenta amb irregularitats pel que fa a l'amplada, estrenyent-se a la banda occidental.⁶

En previsió d'una possible falta de temps, donada la magnitud de la zona a excavar i els dies disponibles, optarem per obrir una rasa longitudinal al llarg de la zona central, d'1 metre d'amplada per uns 9 metres de llargada, i centrar l'actuació arqueològica en aquesta franja, continuant després pels laterals (és a dir, per les superfícies limítrofes a la façana nord i a l'avant-muralla) i fins l'angle de la façana. Aquests 9 metres no es corresponen a la llargària total del sector —que és, com hem dit, de 12 mts.—, i responen al criteri següent: dedidrem no intervenir arqueològicament ens els 3 metres més occidentals del sector perquè es trobaven totalment recoberts, a tocar de l'avant-muralla, per nivells sedimentològics moderns, tal i com deuria configurar-se el sector abans de les primeres intervencions arqueològiques (1988), fins al punt que hi arrela un arbre ja crescut. El rebaix d'aquests tres metres fins deixar-lo al mateix nivell que els 9 metres restants hauria suposat una inversió de temps que ens hauria allunyat dels nostres objectius prioritaris.

Una vegada definida la zona on iniciar l'excavació, començarem els treballs exhumant i documentant la part est del sector (U.E. 1133), situada a uns 3 mts. a l'oest del contrafort de la façana, a l'entorn d'on aquesta es recolzava sobre la roca mare. Ens aparegué un sediment molt orgànic, de color marró-grisós i molt humit, amb algunes pedres d'enderroc i amb abundància de material: plaques de guix, carbons, ossos, i fragments de ceràmica grisa, a més d'algun fragment de ferro (claus). Destaquen, per poc habituals, les troballes d'un dau d'os i de dues monedes. Identificarem aquesta unitat estratigràfica amb la U.E. 1133, ja iniciada a la campanya anterior. Aquesta U.E. 1131 s'ha definit, una vegada vistos els resultats globals de la campanya, com l'unitat més orgànica en quant al sediment, i la més fèrtil en quantitat de materials arqueològics. Les cotes finals de la U.E. oscil·len entre els Z=6'15 i els Z=6'40 mts.

Immediatament a sota de la U.E. 1133, aparegué la U.E. 1135.⁷ Es tracta bàsicament d'un paviment de morter de calç, i es compona sedimentològicament de la mateixa calç barrejada amb sorra vermellova que a vegades es compacta en forma de nòduls. També hi trobem petits fragments d'esquist, que, a partir d'aquest moment i al llarg de tota la seqüència estratigràfica, interpretem com a provinents de la descomposició de la roca mare. Es tracta d'una unitat estratigràfica de poca potència, de tan sols uns 10 cms. de gruix, i apareix ubicada en una zona molt concreta del sector, aproximadament per sota dels blocs de guix. Està disposada en pendent, en direcció decreixent de sud a nord. En la seva banda nord, la trobem recolzada directament sobre la roca mare.

6. Vegeu la planta núm. 1, a l'apartat 3.4.2. *Làmines: Plantes, Seccions i Estructures*, pàg. 20.

7. Per veure gràficament la situació exacta tant del paviment de morter com de la resta d'unitats estratigràfiques, vegeu la planta núm. 1, a l'apartat 3.4.2. *Làmines: Plantes, Seccions i Estructures*, pàg. 20.

En la zona on el contrafort s'uneix amb el mur de la façana nord –això és, des de 0 a 1 metre del contrafort en direcció oest–, i immediatament per sota de la capa més fèrtil definida com a U.E. 1133, apareix una important concentració de teules (de color vermellós, negres i grogues) quasi senceres, i teules fragmentades, entremig d'una important quantitat de pedres de dimensions mitjanes (d'entre 10 a 20 cms.). Gairebé no hi ha sediment entre les teules i les pedres, indicant-nos que el conjunt és fruit d'un enderroc del que hauria estat la teulada. Es situa sobre la trinxera, aproximadament entre aquestes cotes: cota superior $Z=6'49$; cota inferior $Z=6'83$. No hi apareix material antròpic ni orgànic, però en destaca la interessant troballa d'una teula oxidada fragmentada, amb un dibuix incís, en forma d'esgrafiats incisos molt senzills. Malauradament, la fragmentació de la teula no permet tenir una visió global del dibuix. Hem identificat aquest nivell d'enderroc de teules i pedres com a U.E. 1145.

Sota el paviment de calç es diferencia la U.E. 1138, caracteritzada per un sediment de textura molt argilosa, plàstica, de color predominantment vermellós i amb presència de nòduls de coloració verdosa-groguenca (que creiem deguts a la descomposició de les margues, del mateix color i abundants en estat natural a la zona). Conté pedres força grans (d'uns 15 cms. de llargada), i no hi apareix cap tipus de material arqueològic. Es situa entre una cota superior de $Z=6'40$ mts. i una cota inferior de $Z=6'60$.

Entre una cota inicial –al centre– de $Z=6'48$ mts. i una cota final de $Z=6'54$ mts. (per tant, d'uns 60 cms. de potència) es situa la U.E. 1136. Igual com la U.E. 1135, la trobem immediatament a continuació de la U.E.1133, però situada a la zona on la roca mare aflora més amunt. És un nivell format per terra fosca i gran quantitat de fragments d'esquist, amb una total absència de material arqueològic.

Inicialment, semblava que, per la seva composició geològica, no era res més que el fruit de l'erosió de la roca mare, i que anunciaria una posterior arribada a aquesta roca mare, que sol aparèixer en forma compacta i no erosionada, però que sovint va precedida de fragments descompostos d'ella mateixa. Aquesta suposició inicial va ser rebutjada en veure que immediatament a sota, començava un estrat diferent que contenia material, i que caracteritzarem com a U.E. 1137.

La U.E. 1137 apareix directament recolzada sobre la roca mare, a una cota inicial de $Z=6'54$ mts. La composició del sediment és semblant a la que caracteritzava la U.E. 1133: color marró-grisós, de textura sorrenca i humida. La diferència, però, rau en el tipus de material: aquí es limita a nombrosos fragments de teula vermella, poquíssims fragments

informes de ceràmica grisa, algun os i carbons. Com dèiem, aquest estrat és cobert per la U.E.1136. Per tant, es tracta d'un estrat intermig entre l'estrat d'esquistos i la roca mare, i només apareix a la zona on aquesta aflora a la superfície. Així, per exemple, no el trobem, a la mateixa cota, sota el paviment de morter (U.E. 1135). La cota inferior de la U.E.1137 coincideix, doncs, amb la cota superior de la roca mare.

Repartit al llarg d'una zona extensa, ens apareix un altre estrat, que hem definit com a U.E.1138, totalment estèril de material, fins al punt de fer-nos plantejar, en el seu moment, si no ens estaríem acostant a un final de l'excavació. Es tracta d'un sediment de textura molt argilosa i plàstica, de color predominantment vermellós, amb presència de nòduls verdosos-groguencs que variaven la seva coloració en forma de taques disseminades i constants. Vàrem atribuir aquests nòduls a la descomposició de margues. Conté pedres d'uns 15 cms. de llargada, i apareix immediatament per sota del paviment de calç (U.E. 1135).

El fet de trobar-nos, immediatament per sota de la U.E.1138 un nivell característic d'enderroc, que definirem com a U.E.1146, ens féu abandonar la hipòtesi de que l'arribada a nivells estèrils –i, per tant, al final de l'excavació en aquella zona– podia ser propeera. Aquest enderroc apareix en una zona molt concreta: comença a uns 30 cms. de la paret del contrafort, i acaba a uns 3 metres d'aquest. Hi ha una diferenciació del tamany de les pedres: aquestes són de dimensions majors (grans blocs de pedra sense escairar) fins als 2 metres respecte del contrafort; i entre 2 i 3 metres, disminueixen clarament de mida (essent d'entre 15 i 20 cms. de llargària)⁸. La terra associada a aquest enderroc és, òbviament, molt flonja –sense consistència–, i fosca. Posteriorment comprovaríem que aquest nivell d'enderroc es talla per la trinxera de fonamentació del contrafort (U.E.1140).

El contrafort (U.E.1139) és la primera unitat estratigràfica que ens aparegué que es pot definir clarament com a una estructura. Al llarg de l'excavació poguérem evolucionar des de la part inicialment visible, fins arribar a la seva fonamentació, descobrint en total uns 70 cms. Està format per pedres de tamany mitjà, la majoria de les quals són sense escairar. En el sediment apareixen constantment restes de morter de calç, que és de color rogenc, barrejat amb petites pedres. Les dues primeres filades que ens apareixen estan formades per pedres totalment irregulars, la qual cosa fa que sobresurtin una mica de la paret.

La U.E. 1140 ens aportà dades interessants per a l'estudi de les estructures, pel fet de tractar-se de la trinxera de fonamentació del contrafort. El sediment és format per terra vermella, amb pedres de diferents tamanys (aquest sediment, reblimet de la trinxera, fou

8. Veure planta 2, pàg. 23

definit com a U.E. 1141). Pel que fa al material, tan sols hi aparegueren tres fragments informes de ceràmica grisa. Es tracta d'una trinxera de forma regular, amb una amplada i fondària màxima d'uns 40 cms., que es situa sota un nivell d'enderroc de teules i pedres (U.E. 1145) i sobre un important nivell de carbons (U.E. 1142) que precedeix a l'estrat geològic (U.E. 1143). Talla, lateralment, un estrat d'enderroca l'oest (U.E. 1146).

Sota la trinxera i sota l'enderroc, trobem un altre nivell, la U.E. 1142. Apareix a tocar del contrafort, en l'angle on aquest s'ajunta amb la façana nord, i ocupa tota l'extensió de la rasa que documentàrem (l'amplada de la rasa és d'un metre), i es disposa en pendent nord-sud. Progressivament veuríem com es fa extensible a tot al llarg del contrafort, en direcció a l'avant-muralla. La seva potència estratigràfica és important (d'uns 30 cms.), i el seu contingut molt interessant: aquest estrat té continuïtat per sota de la façana nord del castell, la qual cosa indica, per tant, que hi hagué un nivell d'ocupació anterior a la construcció del castell actual.

Es tracta d'un sediment molt argilós i plàstic, amb nòduls de color ataronjat –pensem que degut, novament, a la descomposició de margues i minerals ferruginosos–. Pel que fa al material, en destaquen els carbons (presents contínuament, barrejats amb el sediment). Aquest carbons apareixen, adosats al contrafort i a diferents cotes –cota inicial $Z=7'07-$, agrupats en forma de bossa juntament amb un paquet de cendres. Per la seva importància i disposició dins del conjunt de la seqüència estratigràfica, creierem convenient considerar aquest paquet com un estrat més (U.E. 1144), registrant-lo acuradament en fotografies i en el dibuix de la secció corresponent. Hi trobem, pel que fa al material arqueològic, una petita quantitat d'ossos fragmentats. Apareix, com l'estrat anterior, en pendent nord-sud.

Immediatament per sota de l'estrat de carbons i cendres, apareix un nivell amb sediment molt semblant al de l'estrat anterior, però amb total absència de carbons i cendres. És un sediment de color ocre, que no conté cap resta orgànica ni antròpica. L'únic que hi apareix són plaques exfoliades de la roca mare. L'interpretem com a fruit de la degradació d'aquesta roca mare, més que no pas com un nivell de terra pròpiament dit. Hi ha clars indicis que ens indiquen que, efectivament, hem arribat a l'estrat geològic natural: les seves característiques, la seva fondària (ens trobem a uns 25 cms. per davall de la darrera filada de pedres del contrafort), l'absència total de material arqueològic o enderroc, i, a més, el fet que, immediatament per sota, apareix la roca mare. Sens cap mena de dubte, aquesta U.E. 1143 ens determina el final de l'excavació en aquella zona del sector 26.

3.4.1.- UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES DEL SECTOR 26

U.E.: 1097

Definició: Façana septentrional del castell, construïda en pedra de dimensions mitjanes. En destaca, situada a l'est del contrafort (sector 29), una espitllera de 44 per 10 cms. En la seva part baixa, les primeres filades de pedra s'encaixen a la roca mare, adaptant-s'hi.

Posició física:

Li toca: U.E. 1133, 1136, 1139 i 1145

Recolza en: U.E. 1142

Datació: mitjans segle XII.

U.E.: 1133

Definició: Nivell de terra de color fosc (marró-grisós), de consistència molt humida. Hi ha algunes pedres d'enderroc. Conté gran quantitat de plaques de guix, carbons, fauna, fragments de ceràmica grisa, claus de ferro, un dau d'os i dues monedes –en restauració–.

Posició física:

Cobreix: U.E. 1138

A tocar de: U.E. 1097, 1145

Datació: finals s. XIV- principis s. XV.

U.E.: 1135

Definició: Paviment de morter de calç, barrejat amb sorra vermellosa que a vegades forma nòduls, i petits fragments d'esquist. Disposat en pendent sud-nord. Poca potència.

Posició física:

Cobert per: U.E. 1133

Recolza en: U.E. 1138

Cobreix a: U.E. 1136

Datació: segle XIV.

U.E.: 1136

Definició: Nivell format per terra fosca i gran quantitat de fragments d'esquist, sense gens de material.

Posició física:

Cobert per: U.E. 1133

Cobreix a: U.E. 1137, i roca mare

Datació: segle XIV.

U.E.: 1137

Definició: Sediment de color marró-grisós, de textura sorrenca i humida. En quant a material, destaquen nombrosos fragments de teula vermella. Sota d'aquest estrat apareix la roca mare.

Posició física:

Cobert per: U.E. 1135, 1136

Tallat per: U.E. 1140

Cobreix a: Roca mare

Datació: segle XIV.

U.E.: 1138

Definició: Sediment de textura molt argilosa, plàstica, de color vermellós i amb nòduls de margues descompostes. Absència total de material. Hi apareixen pedres força grans, d'uns 15 cms.

Posició física:

Cobert per: U.E. 1135

Cobreix a: U.E. 1146

Datació: estrat geològic.

U.E.: 1146

Definició: Enderroc. Nivell format per terra fosca amb gran quantitat de pedres, disposades de manera especial: Comencem a trobar-los a 30 cms. a l'oest del contrafort; d'aquí fins al 2 mts. a l'oest, són grans blocs sense escairar. De 2 mts. a 3 mts. a l'oest del contrafort les pedres són molt més petites (d'uns 15-20 cms.).

Posició física:

Cobert per: U.E. 1138

Tallat per: U.E. 1140

Cobreix a : U.E. 1142

Datació: A partir de segle XIV.

U.E.: 1139

Definició: És el contrafort que uneix la façana nord del castell amb l'avant-muralla. Està format per pedres de tamany mitjà, la majoria sense escairar. Hi ha restes de morter de calç, de color rogenc, i barrejat amb petites pedres. Les dues primeres filades són fetes amb pedres irregulars.

Posició física:

A tocar de: U.E. 1097, 1141

Recolza en: U.E. 1142

Datació: A partir de mitjans del segle XIV.

U.E.: 1140

Definició: Trinxera de fonamentació del contrafort (U.E. negativa)

Posició física:

Reblert per: U.E. 1141

Recolza en: U.E. 10 1142

Talla a: U.E. 1137, 1146

Datació: A partir de mitjans del segle XIV.

U.E.: 1141

Definició: Rebliment de la trinxera de fonamentació del contrafort, format per terra vermella, molt sorrenca, bàsicament deguda a enderroc.

Posició física:

Cobert per: U.E. 1138, 1145

Rebleix a: U.E. 1140

Li toca: 1139

Datació: A partir de mitjans del segle XIV.

U.E.: 1142

Definició: Nivell situat sota la trinxera de fonamentació del contrafort (U.E. 1140 i U.E. 1141), i sota l'enderroc (U.E. 1146). Apareix a tocar del contrafort, a la zona on aquest s'ajunta amb la façana. sediment molt argilós i plàstic, amb nòduls taronges, margues grises descompostes i minerals ferruginosos. Hi ha presència de carbons.

Posició física:

Li recolza: U.E. 1097

Cobert per: U.E. 1139, 1140

Cobreix a: U.E. 1143, 1144

Datació: Anterior a mitjans del segle XIV.

U.E.: 1143

Definició: Nivell de terra de color ocre, amb absència total de restes orgàniques o antròpiques. Conté plaques exfoliades de la mateixa roca mare. Es tracta d'un nivell estèril i geològic, i determina el final de l'excavació arqueològica en la zona on apareix.

Posició física:

Cobert per: U.E. 1144

Cobreix a: roca mare.

Datació: Estrat geològic.

U.E.: 1144

Definició: Bossada de cendres i carbons, alguns d'ells de dimensions remarcables (fins a uns 2 cms.) Es disposa en pendent nord-sud, i no poguerem completar la seva evolució ni en el seu extrem sud ni en l'oest. El límit est vé marcat pel contrafort.

Posició física:

Cobert per: U.E. 1142

Cobreix a: U.E. 1143

Datació: Anterior a mitjans del segle XII.

U.E.: 1145

Definició: Nivell d'enderroc format per una acumulació de teules –quâsi senceres i fragmentades, de tres coloracions diferents– i pedres de dimensions mitjanes (10 a 20 cms.). Absència de material. Destaca la troballa d'una teula amb incissions.

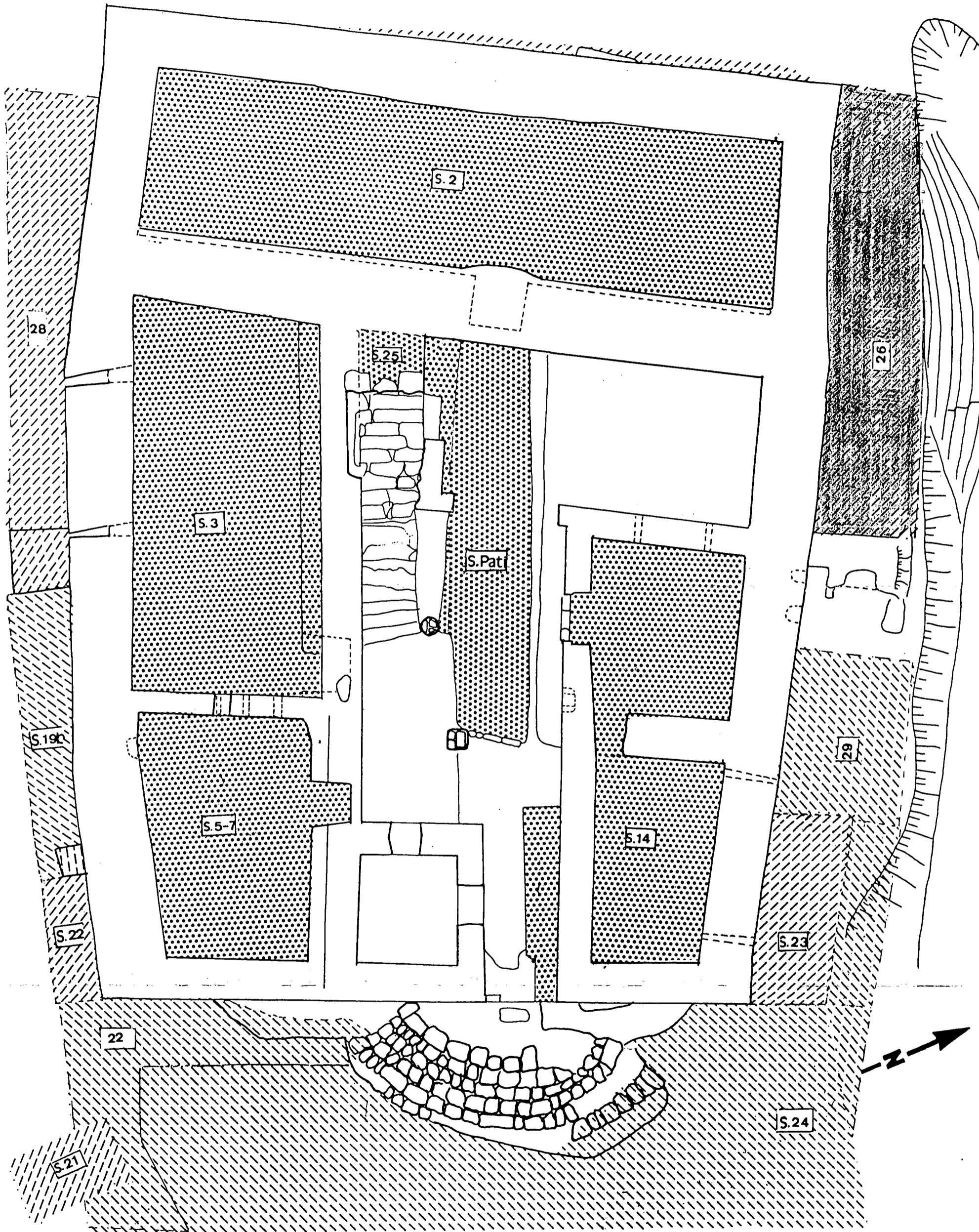
Posició física:

Cobreix a: U.E. 1141

Datació: A partir segle XIV.

3.4.2.- LÀMINES: PLANTES, SECCIONS I ESTRUCTURES

Ubicació del Sector 26
dins la planta general del Castell

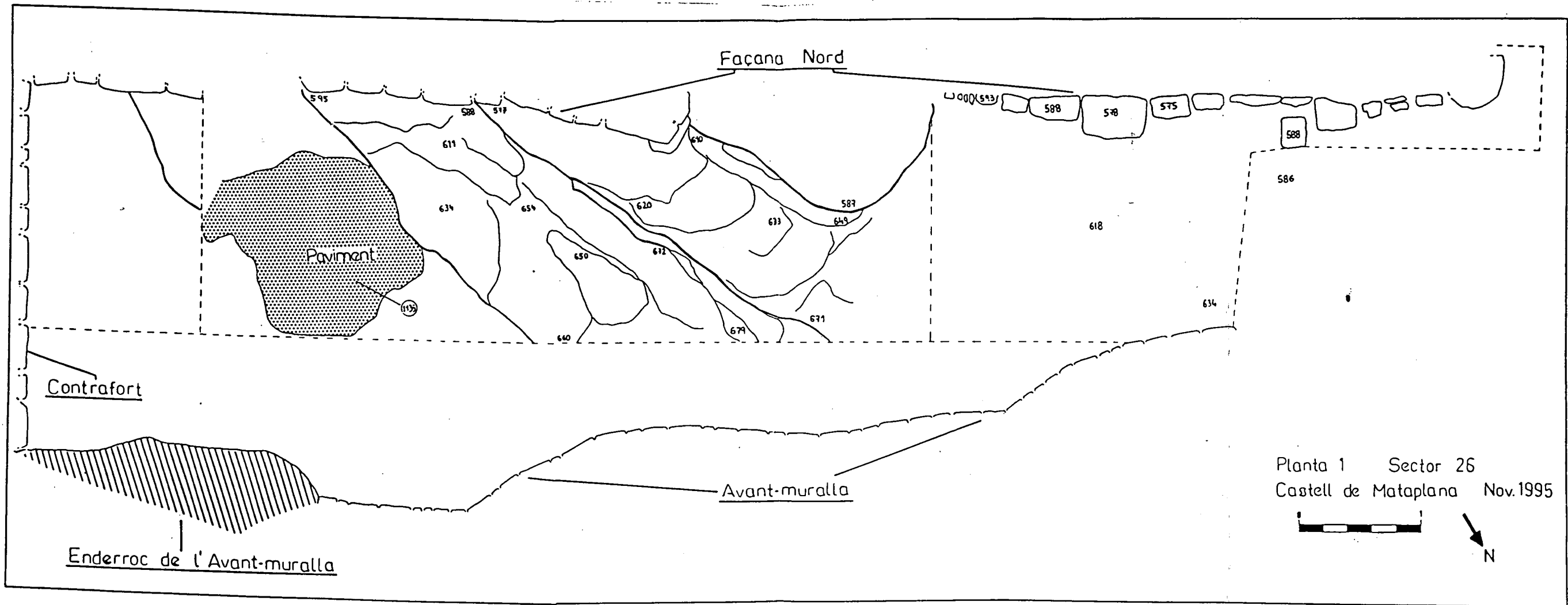

Castell de Mataplana. Intervencions dels camps de treball

de 1993 a 1995.

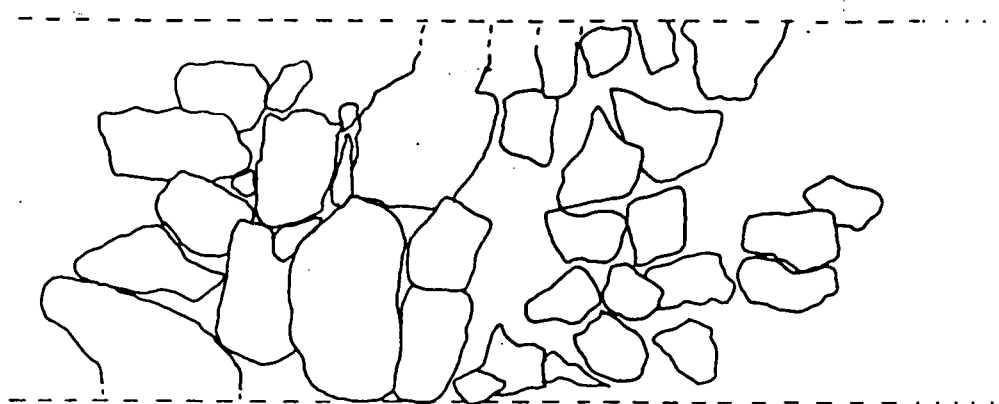
0 4

E 1:100

Planta 1 Sector 26
Castell de Mataplana Nov.1995

Planta 2 (U.e.:1146) Sector 26

Castell de Mataplana

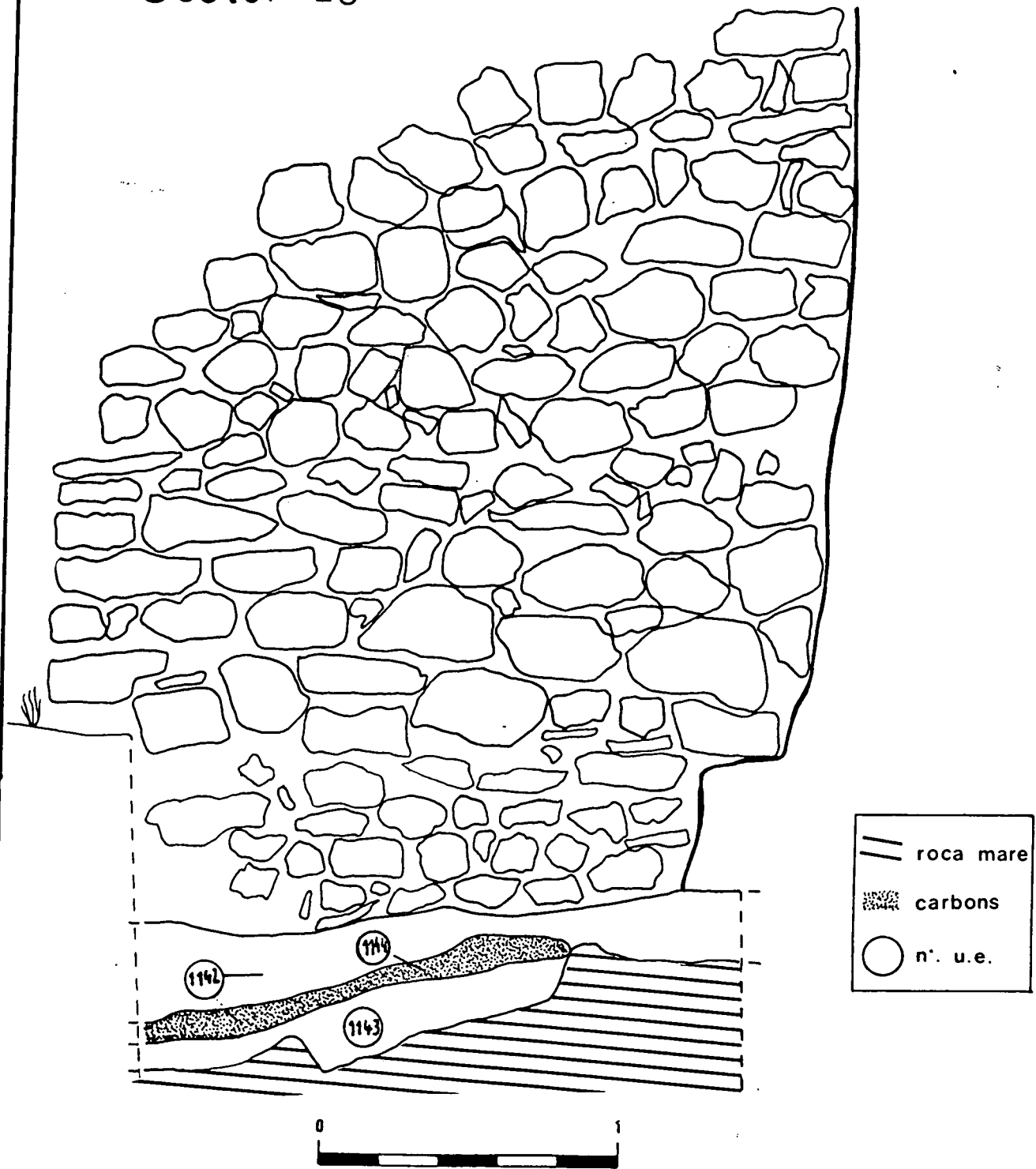

N

Nov. 1995

Secció 1, Contrafort (U.e.:1139)

Sector 26

Castell de Mataplana

Nov. 1995

4.- EL MATERIAL ARQUEOLÒGIC

4.1.- MATERIAL CERÀMIC

El gruix més important de peces detectades durant aquesta campanya d'excavació està format per material ceràmic. La major part de la ceràmica trobada és feta a torn lent i és de cocció reduïda, característiques típiques de la ceràmica grisa medieval, pròpiament dita. No obstant això, també han aparegut alguns fragments de pasta bicolor i de pasta de color beige-grisós, els quals per la seva forma i textura de la pasta també han de ser considerats d'època medieval.

En algunes peces, s'hi poden observar senzilles decoracions. Es tracten de primes línies incises, situades a la meitat superior de la peça, prop de la carena. Sovint es troben formant grups de dues o tres línies i que tant poden ser horitzontals: ocupant tot el perímetre de la peça com verticals: cas en el qual no superen els 7 o 8 cm. de llargària (veure Fitxes núm. 3, 5 i 6). Segons alguns autors, les marques oblícues incises, podrien ser marques dels ceramistes o bé marques per a diferenciar un tipus de peça dins d'un mateix taller. Ollich i Fierro-Caixaal-López les daten de finals del s.XIII i principis del s. XIV.

La pasta és molt semblant a totes les peces i el seu gruix oscil·la entre 0'5 i 1'1 cm. Conté una important quantitat de desgreixant de quars blanc i negre i petits punts de mica. La manufactura de les peces és força grollera i els acabats no són gens polits, sinó més aviat matussers. El color de la pasta varia, però sempre passant per totes les tonalitats de gris fins gairebé arribar al negre. Cal exceptuar aquells fragments, ja esmentats, que ténen la pasta d'un color indefinit entre el marró i el gris o bé que els combinen i que més aviat sembla que siguin el resultat d'un procés de cocció dolenta. Segons Riu cal situar la cronologia durant el s. XII.

La major part de les peces s'han trobat molt fragmentades però encara ens han permès la identificació d'algunes formes:

– Olles: són peces de forma globular i esfèrica de fons lleugerament arrodonit. Tenen la vora exvasada, tant de perfil en "S", com de vora recta, amb motlures o amb acanalats al coll. Algunes presenten un tipus de vora amb algun bec per abocar líquids, i que degut a que no s'ha conservat la totalitat de la peça, no podem definir amb seguretat de si es tracta d'una olla o d'una gerra. Les olles presenten uns diàmetres de boca que oscil·len entre el 15 i 20 cm.

– Tupins: són peces amb la mateixa forma i manufactura que les anteriors però amb els diàmetres de boca més reduïts: d'uns 10 a 12 cm.

– Càntirs: són peces de forma arrodonida i fons amb peu anular i que es caracteritzen per tenir un broc i un galet de parets bastant gruixudes a cada costat de la peça i una nansa horitzontal a la part superior.

– Gerres: són peces de forma oval, amb una nansa plana, que pot ser lobulada o no. La vora sol ser arrodonida i lleugerament exvasada, amb un bec per tal d'abocar el líquid contingut. El fons és pla.

Degut a la importància quantitativa del material ceràmic que ha aparegut en el sector 26 durant aquesta excavació d'urgència i també durant els anteriors Camps de Treball realitzats a l'estiu creiem convenient que caldria fer-ne un estudi exhaustiu. La importància d'aquest conjunt ceràmic no només radica en el context del jaciment de Mataplana, sinó que gràcies a la cronologia concreta (finals s. XIII-principis s. XIV) que ens ofereix l'estratigrama, es poden obtenir dades molt interessants sobre les característiques generals de la ceràmica medieval d'aquesta època, ampliant-ne el coneixement.

4.2.- MATERIAL FAUNÍSTIC

El material arqueològic consistent en restes faunístiques és, amb diferència, el més important pel que fa a la quantitat. Ja hem indicat que era perfectament visible la seva presència “in situ” des del mateix inici de l’excavació: abundant a nivell superficial (recordeu que estem parlant de la U.E. 1133; presència que no es va interrompre en cap moment, predominantment en aquesta unitat estratigràfica que es definí com la més fèrtil a nivell global.⁹

Pel seu important volum, ens plantejarem si era o no necessari donar a les restes faunístiques aparegudes algun tipus de tractament diferenciat a l’hora de fer el registre del material aparegut durant l’excavació. Finalment, optarem per establir-ne dues grans categories: determinables o indeterminables, amb sub-categorïes dintre dels determinables⁹. A primera vista, tant durant l’excavació com en els processos posteriors, destaca clarament una certa importància de peces corresponents a mandíbules –de bòvids i porcins, sobretot–, així com gran quantitat de peces dentàries soltes –dents, queixals i ullals porcins–, pertanyents a grans i petits mamífers.

La majoria de les restes faunístiques es presenten fragmentades, algunes amb traces evidents de seccionament i/o descarnació. D’altres –especialment quan es tracta d’extremitats– poden presentar fragmentacions més grolleres, que semblen d’un trencament estel·lat. És curiós remarcar que alguns dels ossos apareixen cremats –ennegrits o blanquinosos, segons el grau de deshidratació–, i en d’altres, per la seva coloració blanquinosa, podem suposar que sofriren un procés d’ebullició.

Gràcies al material faunístic recuperat en l’excavació d’enguany i a l’anterior, realitzada durant l’estiu del mateix any, esperem que es pugui realitzar un bon estudi per part d’un especialista en aquest tema, el qual podrà donar noves informacions sobre la fauna i la vida quotidiana del castell en l’època medieval.

9. Vegeu inventari de fauna, pàg. 32.

4.3.- ALTRES MATERIALS

4.3.1.- Vidre

D'aquest material n'han aparegut molt pocs fragments. Només s'han pogut detectar petites làmimes, les quals no presenten cap forma ni tampoc cap tipus de decoració. Per això no se'n pot donar cap resultat mínimament aclaridor.

4.3.2. - Metalls

- Ferro

Aquest material és molt més escàs respecte a la ceràmica. De fet no ens ha d'estranyar ja que com tots sabem, el ferro era un material molt preuat durant l'Edat Mitjana.

Les peces aparegudes són totes elles de tamany petit i de forma molt semblant. Es tracta de peces allargades d'uns 7 o 8 cm., amb un gruix de 2 o 3 cm. de radi. És per això que semblen tractar-se de fragments de claus o d'algun altre element semblant que formaria part de la construcció de l'edifici.

En algun cas, s'ha conservat el clau sencer (veure dibuix). També cal esmentar una peça arrodonida i plana que ens fa pensar en una cabota de tamany força important.

Degut a que les peces encara no estan restaurades es fa molt difícil de concretar amb seguretat la forma de cadascuna d'elles i per això, haurem de deixar per més endavant la realització d'un estudi més exhaustiu.

- Bronze

D'aquest metall ens han aparegut dues monedes. Ambdúes es troben en un estat bastant defectuós i per tant cal la feina d'un restaurador per tal de poder veure les seves característiques.

L'altra peça de bronze trobada durant la campanya és una peça decorativa. Es tracta d'un petit botó, totalment cilíndric amb una línia que sobresurt a la part central. Està format per dues semiesferes soldades entre elles i que per això formen aquesta línia. A la part superior conserva una petita anella, també soldada, que el subjectaria a la peça de roba o de cuir. Es pot considerar una peça d'orfebreria ja que és de dimensions molt petites: el seu diàmetre no supera els 7 mm. (veure dibuix). D'aquest tipus de botons, se'n coneixen paral·lels a la Provença i són datats a partir de la Zona meitat del segle XIII.

4.3.3. -PLAQUES DE GUIX

Totes elles han aparegut concentrades en una zona i més concretament a la part central de la banda oriental del sector 26, és a dir prop del contrafort. Es tracta de plaques fragmentades de diferents tamanys (entre 4'5 cms i 18 cms. de llargària) i d'un gruix aproximat entre 1'5 cms. i 12 cms. La capa de guix és força prima ja que es troben successives capes de preparació realitzades totes elles a base de morter de calç barrejat amb sorra i/o pedretes. Cal esmentar un fragment que destaca d'entre els altres, tant per la seva composició com per les seves dimensions. Es tracta d'una peça de 41 cms. de llarg per 40 cms. d'amplada i d'un gruix de 13 cms., la qual es va fragmentar en dues parts després de la seva extracció. Per aquesta causa, es va poder observar una composició interna diferent a la resta de les plaques: dues teules quasi senceres, situades al mig del gruix, substitueixen a les pedres petites habituals en la seva funció de repel·lir la humitat.

Dels fragments abans esmentats, n'hi ha que són totalment informes, és a dir, semblen un gran nòdul de morter de guix. D'altres, presenten una de les cares totalment plana, regular i llisa. Degut a la gran quantitat de fragments d'aquests tipus (uns 114) i considerant que la conservació d'aquests no era imprescindible per aportar dades sobre la seva composició, s'ha cregut adequat, una vegada comptabilitzats i mesurats, no conservar-los.

Ara bé, cal destacar la presència d'algun fragment amb una forma peculiar o amb decoració. Aquest fragments són els únics que hem conservat, i es troben actualment en procés de restauració.

Van aparèixer cinc fragments de diferents tamanys, de forma semi-tubular, la qual ens fa pensar que formarien part d'una cornisa, a nivell decoratiu. El perímetre de la cara interna varia entre els 3 i els 10 cms, mentre que el de la cara externa va desde els 20 als 5 cms. El gruix, també variable, oscil·la entre 2'5 i 7'5 cms.¹⁰

Pel que fa als fragments amb decoració, morfològicament s'inclouen dins el grup de les plaques amb una superfície plana i allisada. La seva decoració es limita a tènues i poc definides incisions, o bé a restes de pintura de color ocre, igualment molt poc definides.

10. Parlem de perímetre però cal no oblidar que es tracta de semi-circumferències: les mesures corresponen a la part real.

4.3.4. - ALTRES MATERIALS

— Os treballat

Únicament ha aparegut una peça d'os treballada. Es tracta d'un dau molt semblant als tres daus que ja provenen d'anteriors excavacions en el jaciment. Els punts dels daus estan fets mitjançant incisions en la mateixa peça.

— Teula

Es tracta d'una teula idèntica, en tipus de pasta i de forma, a les que es troben en el nivell d'enderroc que apareix a totes les zones del castell. És a dir, és una teula de cuita oxidada, amb important quantitat de desgreixant de quars i petits fragments de ceràmica trinxada (Núm. d'inv. MAT-N.95, 287). Ara bé té una peculiaritat que cal destacar. A la cara exterior conté una decoració a partir de línies incises que demostren una factura grollera del dibuix: es tracta d'incisions practicades quan la teula encara no era cuita que configuren un dibuix de trets esquemàtics i lineals. Donada la fragmentació de la peça i al fet de no haver trobat altres fragments de teula decorats, no podem conèixer el significat global de la representació gràfica. Seria interessant trobar paral·lels per tal de conèixer millor el seu context.

— Pedres

Es tracta de pedres margo-calcàries que destaquen de les pedres típiques d'enderroc per la seva morfologia. Són pedres (4 en total) treballades en forma més o menys cilíndrica, amb un clar escapçament en els extrems. El diàmetre de cada una d'elles és diferent, variant entre 3'5 i 9 cms. L'alçada oscil·la entre els 5'5 i els 8 cms.

4.4.- FITXES D'INVENTARI DE MATERIALS

INVENTARI DEL MATERIAL DE LA U.E. 1133

Nº INVENTARI	TIPUS	VORES	NANSES	BASES	INFORMES	ALTRES	Nº T. FRAG	OBSERV
Mat.N.95,1	C. grisa medieval	1						
Mat.N.95,2	C. grisa medieval	3			4			Decor. incisa
Mat.N.95,3	C. grisa medieval	1			1			2
Mat.N.95,4	C. grisa medieval	1						1
Mat.N.95,5	C. grisa medieval	1						1
Mat.N.95,6	C. grisa medieval	1						1
Mat.N.95,7	C. grisa medieval	1						1
Mat.N.95,8	C. grisa medieval	1			3			4
Mat.N.95,9	C. grisa medieval	1						1
Mat.N.95,10	C. grisa medieval	1						1
Mat.N.95,11	C. grisa medieval	1						1
Mat.N.95,12	C. grisa medieval	1						1
Mat.N.95,13	C. grisa medieval	1						1
Mat.N.95,14	C. oxid. vid. verd ex.	1						1
Mat.N.95,15	C. grisa medieval					1 broc		1
Mat.N.95,16	C. grisa medieval	1						1
Mat.N.95,17	C. grisa medieval				1			1
Mat.N.95,18	C. grisa medieval	1						1
Mat.N.95,19	C. grisa medieval	1						1
Mat.N.95,20	C. grisa medieval	1						1
Mat.N.95,21	C. grisa medieval	1						1
Mat.N.95,22-42	C. grisa medieval				21			21
Mat.N.95,43	C. grisa medieval				3			3
Mat.N.95,44-45	C. grisa medieval				2			2
Mat.N.95,46	C. grisa medieval				2			2
Mat.N.95,47-179	C. grisa medieval				133			133
Mat.N.95,180	C. grisa medieval				4			4
Mat.N.95,181-182	C. grisa medieval				2			2
Mat.N.95,183	C. grisa medieval							Decor. incisa
Mat.N.95,184	C. oxid. medieval			1				1
Mat.N.95,185-186	Bronze				1	Monedes		2
Mat.N.95,187	Bronze					Botó		1
Mat.N.95,188	Ferro					Clau		1

INVENTARI DEL MATERIAL DE LA U.F. 1133

Nº INVENTARI	TIPUS	VORES	NANSES	BASES	INFORMES	ALTRES	Nº T. FRAG.	OBSERV.
Mat. N-95,189	Ferro					Ciau	1	
Mat. N-95,190-197	Ferro				8		8	
Mat. N-95,198	Vidre				13		13	
Mat. N-95,199	Os					Dau	1	
Mat. N-95,254	C. grisa medieval					1 bec	1	
Mat. N-95,255-259	C. grisa medieval				5		5	
Mat. N-95,261	C. oxid. medieval				2		2	
Mat. N-95, 288	Plaques de Guix				7		7	Decorades
Mat. N-95	Plaques de Guix					Cornisa	5	
Mat. N-95	Plaques de Guix				114		114	
Mat. N-95	Pedra					Columneta	4	
FAUNA								
Nº INVENTARI	TIPUS	Nº T. FRAGS						
Mat. N-95	Mandíbules	55						
Mat. N-95	Dents	101						
Mat. N-95	Epífisis	106						
Mat. N-95	Vètebres	14						
Mat. N-95	Crani	15						
Mat. N-95	Radis	2						
Mat. N-95	Costelles	51						
Mat. N-95	Carp-Tars	5						
Mat. N-95	Omòplats	72						
Mat. N-95	Pelvis	3						
Mat. N-95	Indeterminats	184						

INVENTARI DEL MATERIAL DE LA U.E. 1137

Nº INVENTARI	TIPUS	VORES	NANSES	BASES	INFORMES	ALTRES	Nº T. FRAG	OBSERV.
Mat.N-95,200	C. grisa medieval	1					1	
Mat.N-95,201	C. grisa medieval	2					2	
Mat.N-95,202-236	C. grisa medieval	35					35	
Mat.N-95,237	C. oxid. medieval	1					1	
Mat.N-95,238-239	Ferro				2		2	
FAUNA								
Nº INVENTARI	TIPUS	Nº T. FRAGS.						
Mat.N-95	Mandíbules	5						
Mat.N-95	Dents	31						
Mat.N-95	Epífisis	28						
Mat.N-95	Vètebres	3						
Mat.N-95	Crani	1						
Mat.N-95	Costelles	29						
Mat.N-95	Omòplats	4						
Mat.N-95	Indeterminats	119						

INVENTARI DEL MATERIAL DE LA U.F. 1138

Nº INVENTARI	TIPUS	VORES	MANSES	BASES	INFORMES	ALTRES	Nº T. FRAG	OBSERV
Mat. N-95,262	Vidre				1		1	
FAUNA								
Nº INVENTARI	TIPUS	Nº T. FRAGS						
Mat. N-95	Epífisis	1						
Mat. N-95	Indeterminats	7						

INVENTARI DEL MATERIAL DE LA U.F. 1139

Nº INVENTARI	TIPUS	VORES	NANSES	BASES	INFORMES	ALTRES	Nº T. FRAG.	OBSERV.
Mat.N.95,240-246	C. grisa medieval	7					7	
Mat.N.95,247	Ferro				1		1	
FAUNA								
Nº INVENTARI	TIPUS	Nº T. FRAGS.						
Mat.N.95	Dents	1						
Mat.N.95	Epífisis	1						
Mat.N.95	Vètebres	2						
Mat.N.95	Indeterminats	25						

INVENTARI DEL MATERIAL DE LA U.E. 1141

Nº INVENTARI	TIPUS	VORES	MANSES	BASES	INFORMES	ALTRES	Nº T. FRAG.	OBSERV.
Mat. N-95.248-250	C. grisa medieval	3					3	

INVENTARI DEL MATERIAL DE LA U.F. 1142

Nº INVENTARI	TIPUS	VORES	NANSES	BASES	INFORMES	ALTRES	Nº T. FRAG.	OBSERV.
Mat.N.95,251	C. grisa medieval	1					1	
Mat.N.95,252	Ferro					Clau	1	
Mat.N.95,253	Ferro				1		1	
Mat.N.95,267	C. grisa medieval	1					1	
Mat.N.95,268-281	C. grisa medieval				13		13	
Mat.N.95,282	Vidre	1					1	
Mat.N.95,283-284	Ferro				2		2	
Mat.N.95,285-286	Escòria de ferro				2		2	
FAUNA								
Nº INVENTARI	TIPUS	Nº T. FRAGS.						
Mat.N.95	Dents	2						
Mat.N.95	Epífisis	8						
Mat.N.95	Vètebres	2						
Mat.N.95	Crani	5						
Mat.N.95	Costelles	6						
Mat.N.95	Pelvis	2						
Mat.N.95	Indeterminats	53						

INVENTARI DEL MATERIAL DE LA U.F. 1145

Nº INVENTARI	TIPUS	VORES	MANSES	BASES	INFORMES	ALTRES	Nº FRAG	OBSERV
Mat. N-95.287	C. oxid. medieval					Teula	1	Decor. incisa

INVENTARI DEL MATERIAL DE LA U.F. 1146

Nº INVENTARI	TIPUS	VORES	NANSES	BASES	INFORMES	ALTRES	Nº FRAGS	OBSERV
Mat.N-95,263	Vidre				1		1	
Mat.N-95,264-265	C. grisa medieval				2		2	
Mat.N-95,266	C. oxid. medieval				1		1	
FAUNA								
Nº INVENTARI	TIPUS	Nº T. FRAGS.						
Mat.N-95	Dents	1						
Mat.N-95	Epífisis	4						
Mat.N-95	Vètebres	2						
Mat.N-95	Costelles	1						
Mat.N-95	Carp-Tars	5						
Mat.N-95	Tíbia	1						
Mat.N-95	Escàpula	2						
Mat.N-95	Indeterminats	8						

4.5.- FITXES DE CERÀMICA

FITXA CERÀMICA

JACIMENT:

Nº DE FITXA:

CAMPANYA:

SECTOR / ZONA:

U-E:

Nº INVENTARI:

AUTOR:

CLASSE DE CERÀMICA

TIPUS:

FORMA:

CRONOLOGIA:

TALLER:

FORMA

FORMA / INFORME:

GRUIXÀRIA:

DIÀMETRE:

PEÇA

FACTURA:

COCCIÓ:

PASTA

COLOR:

CONSISTÈNCIA:

DESGREIXANT

QUANTITAT:

TIPUS DE MATERIAL:

OBSERVACIONS:

DECORACIÓ

COLOR VERNÍS:

CONSERVACIÓ:

TIPUS:

FITXA CERÀMICA

BIBLIOGRAFIA / OBSERVACIONS:

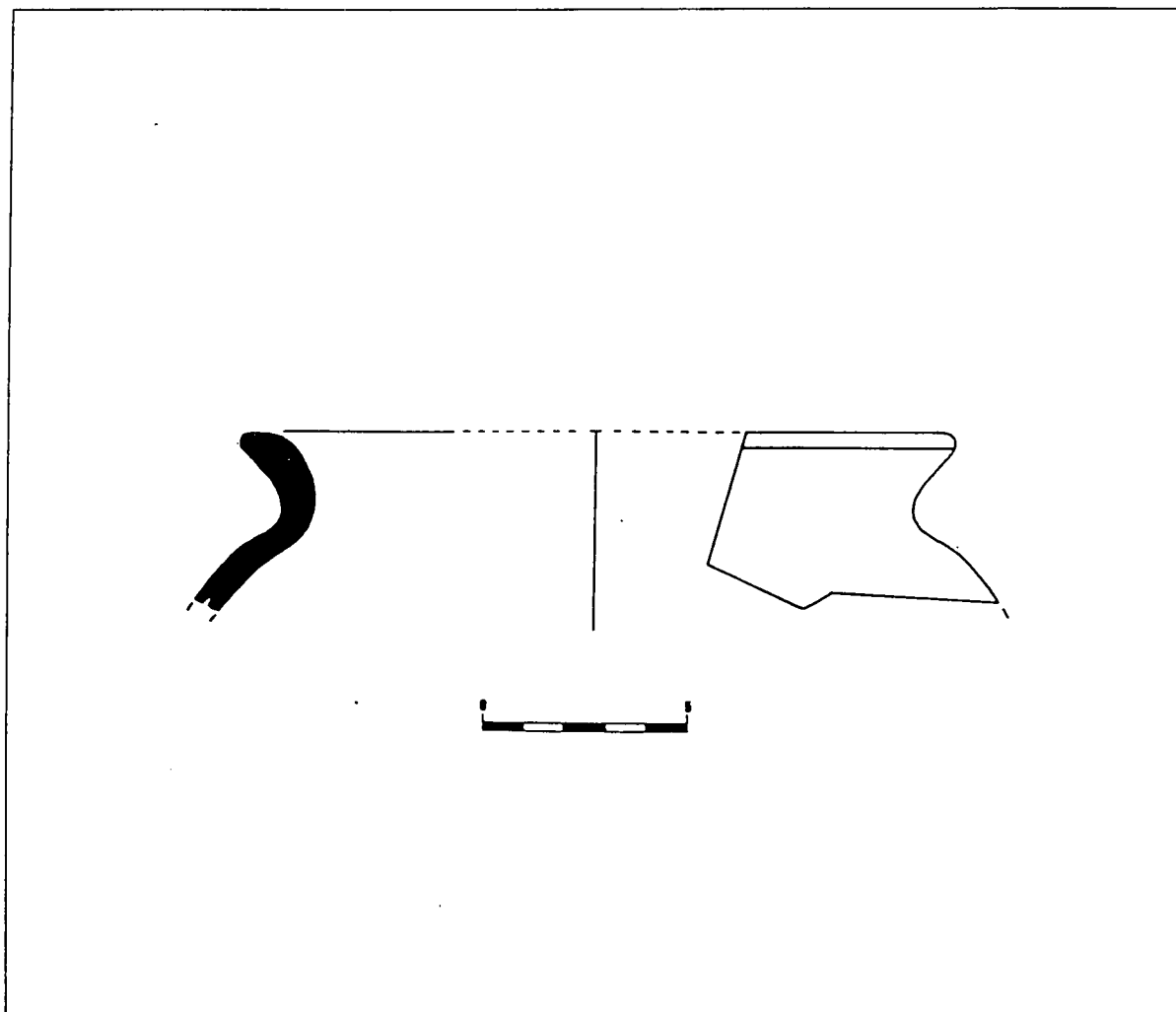
D.D.A.A.: La céramique médiévale en Méditerranée Occidentale. Colloques Internationaux CNRS, Valbonne.

D.D.A.A.: Ceràmica grisa i la terrissa pòpular de la Catalunya Medieval, Acta Medievalia, Annex 2, Barcelona.

LÓPEZ, A.; CAIXAL, A.; FIERRO, J.: Hallazgos de ceràmica gris medieval en las comarcas barcelonesas, IV Congrès A ceràmica medieval no Mediterràneo occidental. Lisboa, 1991, pàgs.: 87-97.

Idem.: Materiales para el conocimiento de la difusión de las producciones grises/oxidadas medievales de las comarcas barcelonesas, IV C.A.M.E Alacant, 1993: 1027-1034.

DIBUIX:

FITXA CERÀMICA

JACIMENT:
CAMPANYA:
SECTOR / ZONA:
Nº INVENTARI:

Nº DE FITXA:
U-E:
AUTOR:

CLASSE DE CERÀMICA

TIPUS: FORMA:
CRONOLOGIA: TALLER:

FORMA

FORMA / INFORME:
GRUXÀRIA: DIÀMETRE:

PEÇA

FACTURA: COCCIÓ:

PASTA

COLOR: CONSISTÈNCIA:

DESGREIXANT

QUANTITAT: TIPUS DE MATERIAL:

OBSERVACIONS:

DECORACIÓ

COLOR VERNÍS: CONSERVACIÓ:

TIPUS:

FITXA CERÀMICA

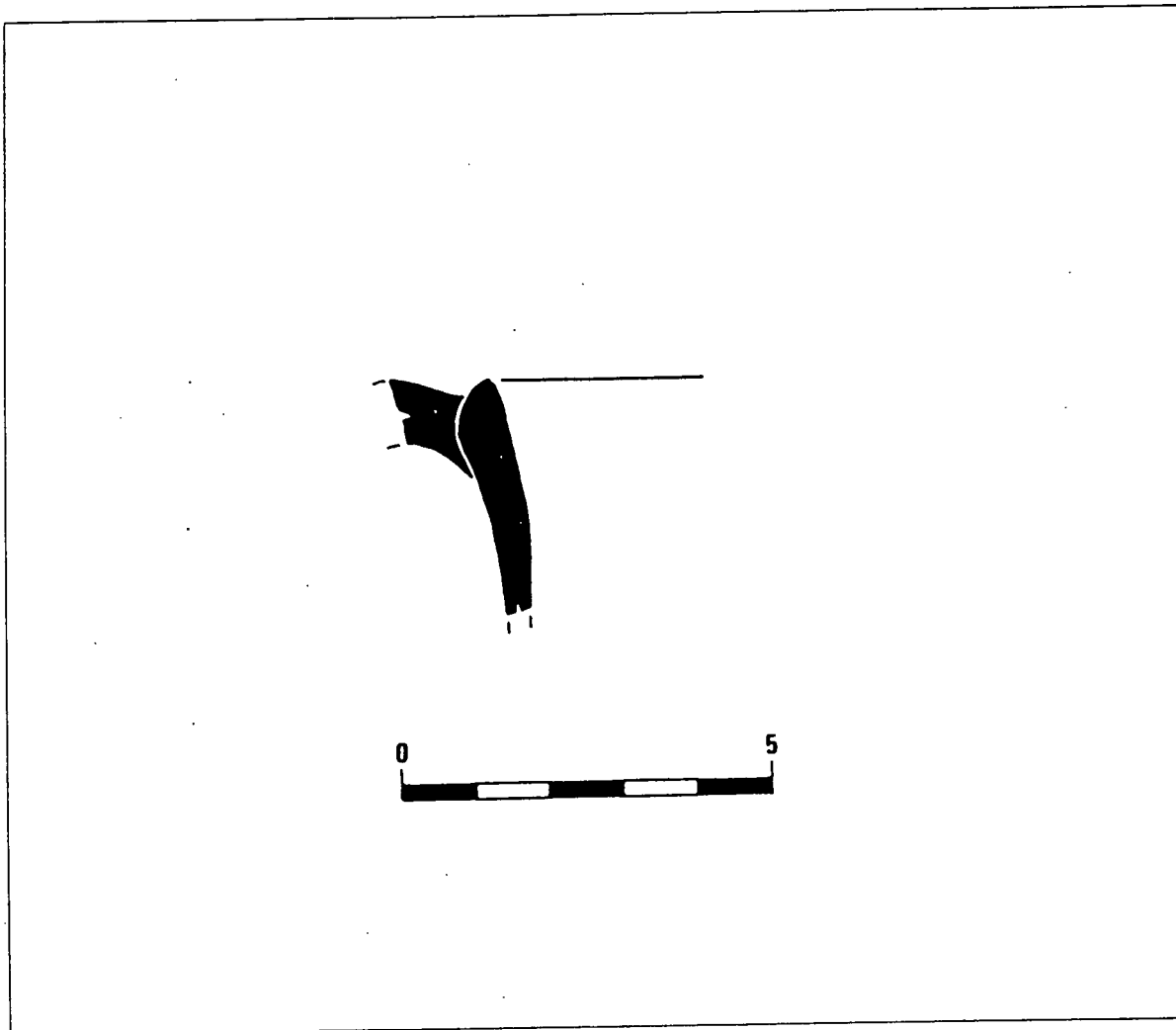
BIBLIOGRAFIA / OBSERVACIONS:

BALADO PACHÓN, Arturo: "Un conjunto cerámico bajo-medieval del castillo de Portillo (Valladolid). Aspectos sobre los centros de producción de los tipos "Duque de la Victoria". pàg.: 851-859, fig. 2,4.C.A.M.E. 1994, Alacant.

COLL, J.M.; MOLINA, J.A.; ROIG, J.: Un nou forn de ceràmica gris a Catalunya: La Vinya d'En Sant (Castellar del Vallès, Vallès Occ.) IV C.A.M.E. Alacant, 1993: 833-840.

Mòdul d'Arqueologia de l'Escola Taller de Vallparadís: El conjunt de ceràmiques comunes i de cuina medievals procedent del Castell Cartoixa de Vallparadís (Terrassa), IV C.A.M.E. Alacant, 1993: 847-850.

DIBUIX:

FITXA CERÀMICA

JACIMENT: N° DE FITXA:
CAMPANYA:
SECTOR / ZONA: U-E:
N° INVENTARI: AUTOR:

CLASSE DE CERÀMICA

TIPUS: FORMA:
CRONOLOGIA: TALLER:

FORMA

FORMA / INFORME:
GRUIXÀRIA: DIÀMETRE:

PEÇA

FACTURA: COCCIÓ:

PASTA

COLOR: CONSISTÈNCIA:

DESGREIXANT

QUANTITAT: TIPUS DE MATERIAL:

OBSERVACIONS:

DECORACIÓ

COLOR VERNÍS: CONSERVACIÓ:

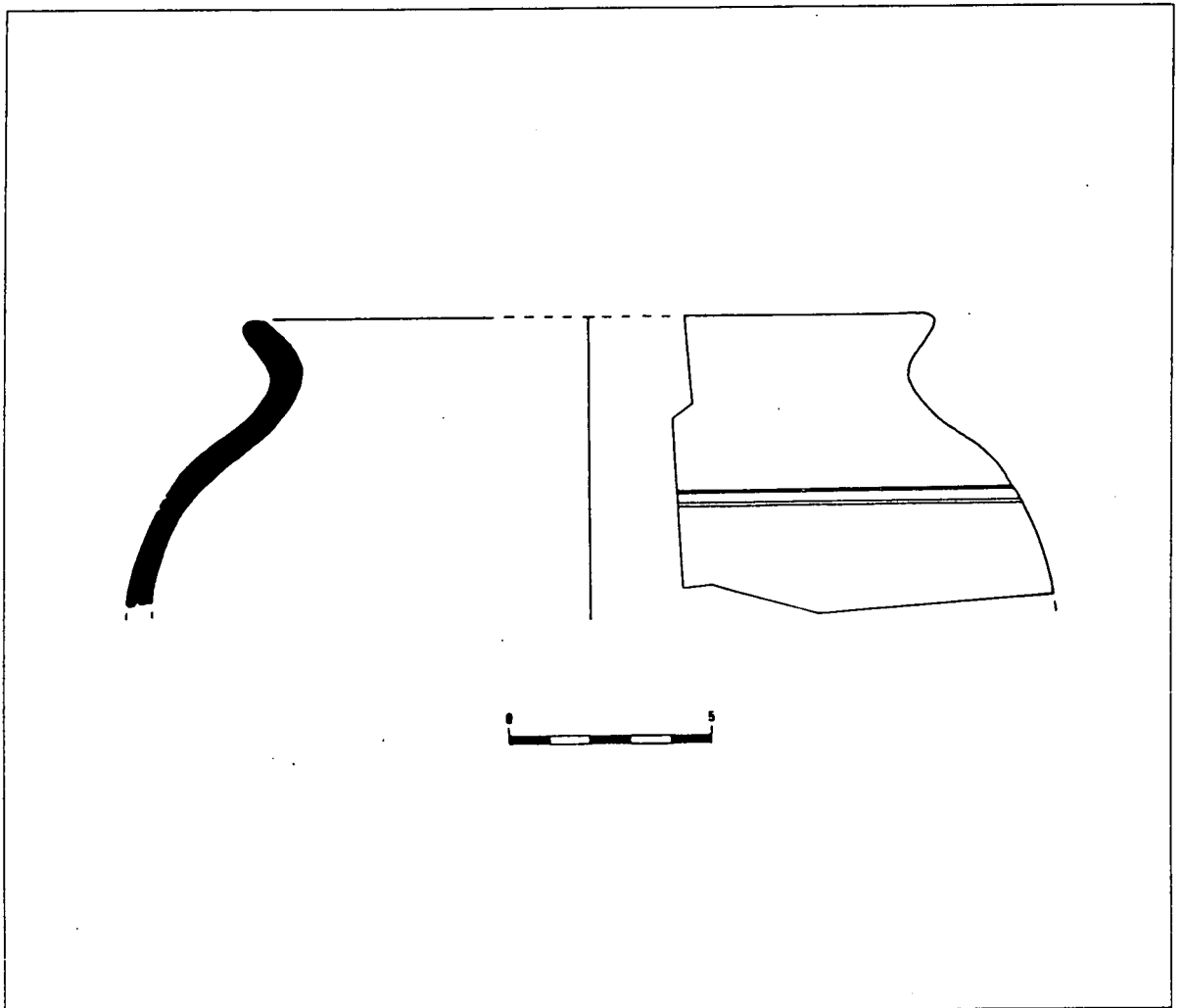
TIPUS:

FITXA CERÀMICA

BIBLIOGRAFIA / OBSERVACIONS:

VEURE FITXES 1 I 2.

DIBUIX:

FITXA CERÀMICA

JACIMENT: N° DE FITXA:
CAMPANYA:
SECTOR / ZONA: U-E:
N° INVENTARI: AUTOR:

CLASSE DE CERÀMICA

TIPUS: FORMA:
CRONOLOGIA: TALLER:

FORMA

FORMA / INFORME:
GRUIXÀRIA: DIÀMETRE:

PEÇA

FACTURA: COCCIÓ:

PASTA

COLOR: CONSISTÈNCIA:

DESGREIXANT

QUANTITAT: TIPUS DE MATERIAL:

OBSERVACIONS:

DECORACIÓ

COLOR VERNÍS:
CONSERVACIÓ:

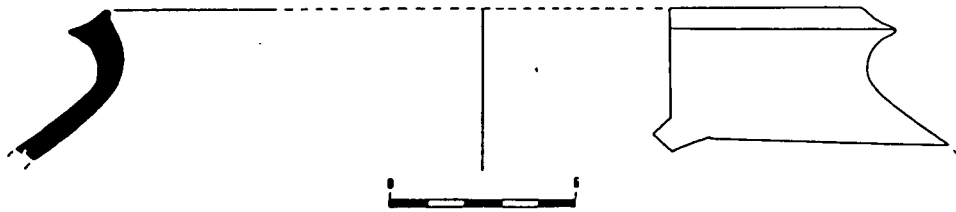
TIPUS:

FITXA CERÀMICA

BIBLIOGRAFIA / OBSERVACIONS:

VEURE FITXES 1 I 2.

DIBUIX:

FITXA CERÀMICA

JACIMENT:

Nº DE FITXA:

CAMPANYA:

SECTOR / ZONA:

U-E:

Nº INVENTARI:

AUTOR:

CLASSE DE CERÀMICA

TIPUS:

FORMA:

CRONOLOGIA:

TALLER:

FORMA

FORMA / INFORME:

GRUIXÀRIA:

DIÀMETRE:

PEÇA

FACTURA:

COCCIÓ:

PASTA

COLOR:

CONSISTÈNCIA:

DESGREIXANT

QUANTITAT:

TIPUS DE MATERIAL:

OBSERVACIONS:

DECORACIÓ

COLOR VERNÍS:

CONSERVACIÓ:

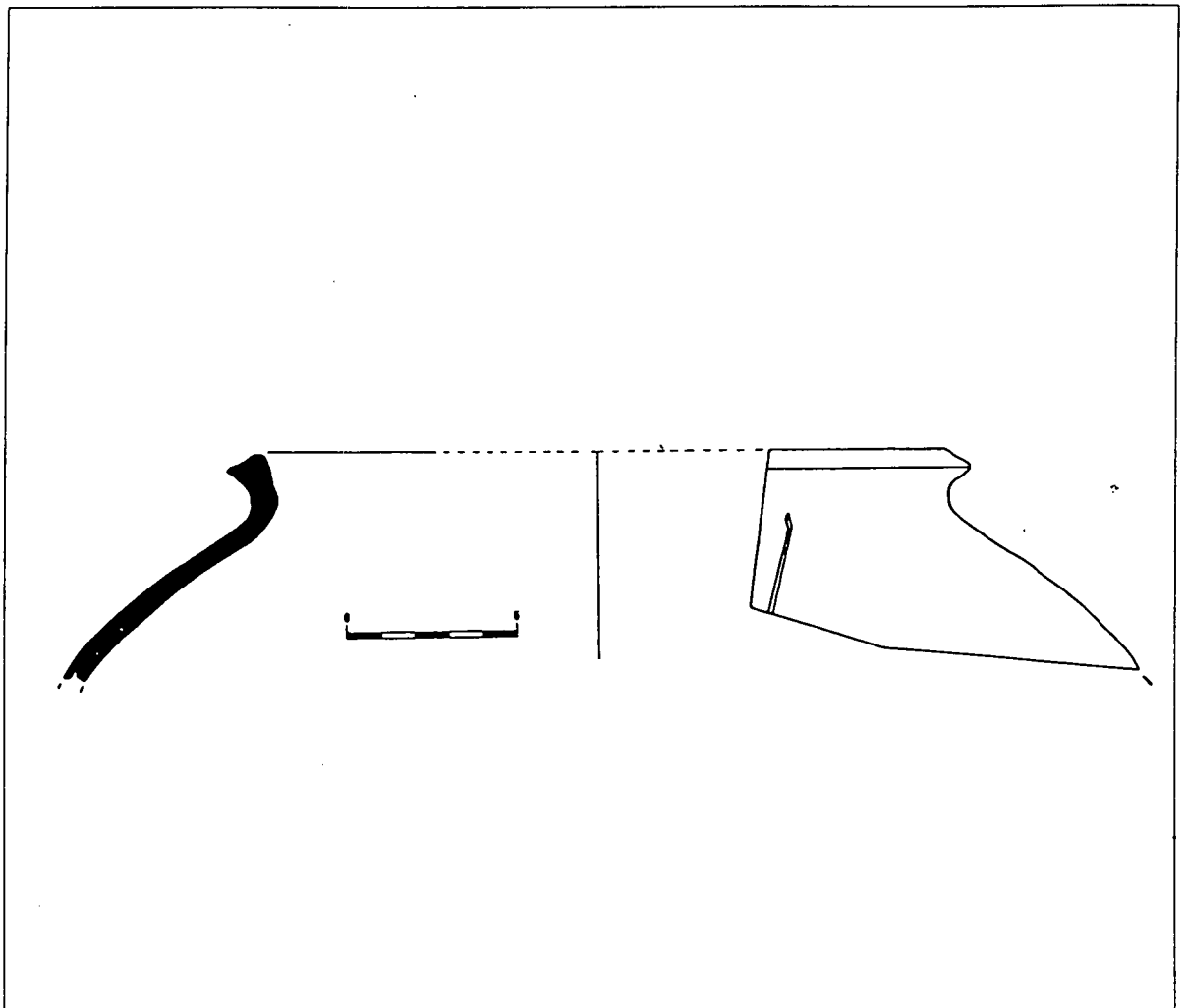
TIPUS:

FITXA CERÀMICA

BIBLIOGRAFIA / OBSERVACIONS:

VEURE FITXES 1 I 2.

DIBUIX:

FITXA CERÀMICA

JACIMENT:

Nº DE FITXA:

CAMPANYA:

SECTOR / ZONA:

U-E:

Nº INVENTARI:

AUTOR:

CLASSE DE CERÀMICA

TIPUS:

FORMA:

CRONOLOGIA:

TALLER:

FORMA

FORMA / INFORME:

GRUIXÀRIA:

DIÀMETRE:

PEÇA

FACTURA:

COCCIÓ:

PASTA

COLOR:

CONSISTÈNCIA:

DESGREIXANT

QUANTITAT:

TIPUS DE MATERIAL:

OBSERVACIONS:

DECORACIÓ

COLOR VERNÍS:

CONSERVACIÓ:

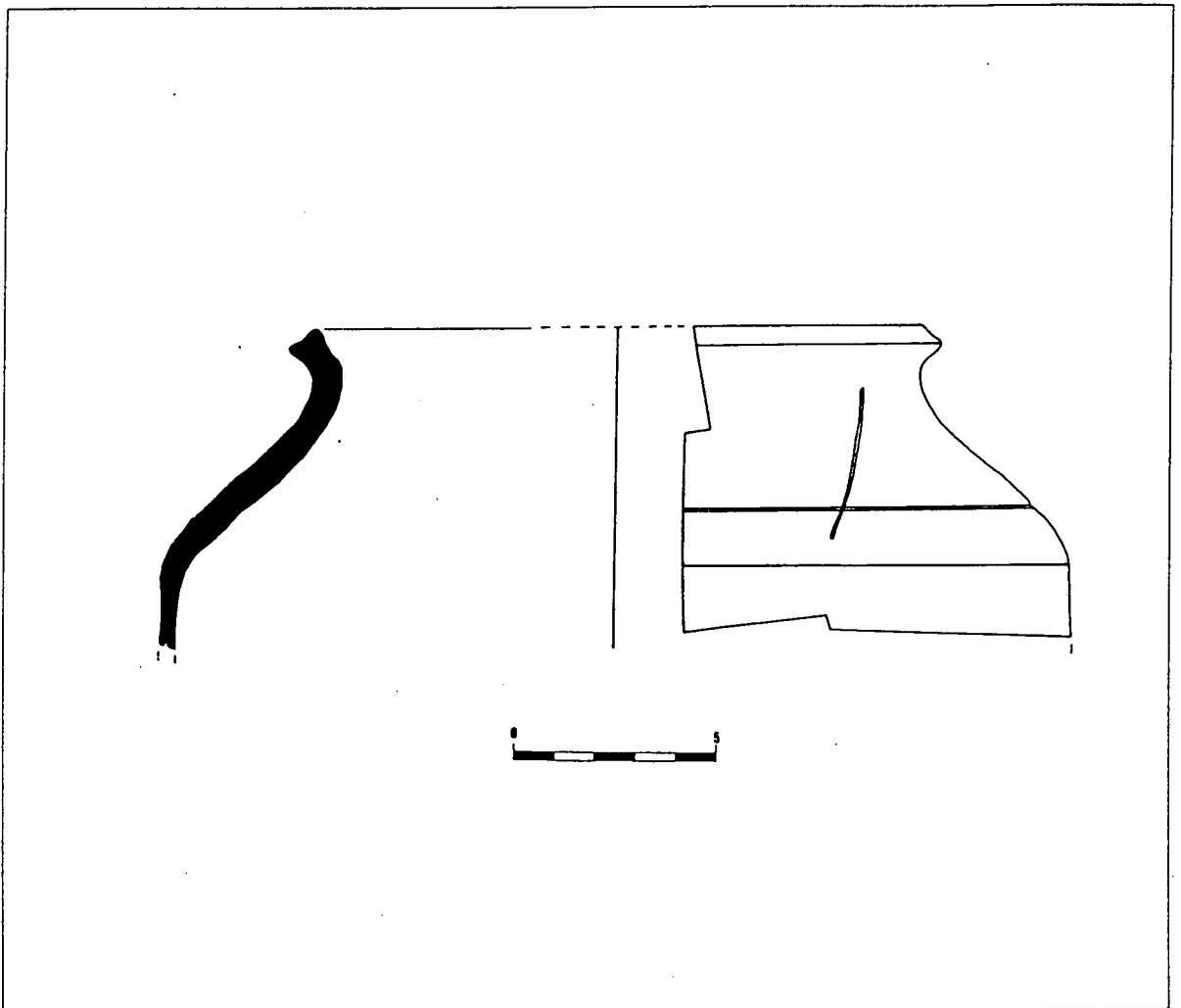
TIPUS:

FITXA CERÀMICA

BIBLIOGRAFIA / OBSERVACIONS:

VEURE FITXES 1 I 2.

DIBUIX:

FITXA CERÀMICA

JACIMENT:

Nº DE FITXA:

CAMPANYA:

SECTOR / ZONA:

U-E:

Nº INVENTARI:

AUTOR:

CLASSE DE CERÀMICA

TIPUS:

FORMA:

CRONOLOGIA:

TALLER:

FORMA

FORMA / INFORME:

GRUIXÀRIA:

DIÀMETRE:

PEÇA

FACTURA:

COCCIÓ:

PASTA

COLOR:

CONSISTÈNCIA:

DESGREIXANT

QUANTITAT:

TIPUS DE MATERIAL:

OBSERVACIONS:

DECORACIÓ

COLOR VERNÍS:

CONSERVACIÓ:

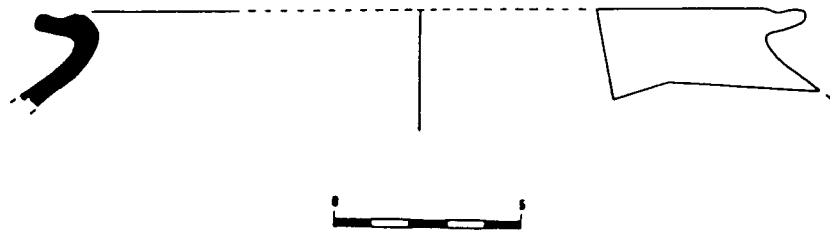
TIPUS:

FITXA CERÀMICA

BIBLIOGRAFIA / OBSERVACIONS:

VEURE FITXES 1 I 2

DIBUIX:

FITXA CERÀMICA

JACIMENT: N° DE FITXA:
CAMPANYA:
SECTOR / ZONA: U-E:
N° INVENTARI: AUTOR:

CLASSE DE CERÀMICA

TIPUS: FORMA:
CRONOLOGIA: TALLER:

FORMA

FORMA / INFORME: DIÀMETRE:
GRUIXÀRIA:

PEÇA

FACTURA: COCCIÓ:

PASTA

COLOR: CONSISTÈNCIA:

DESGREIXANT

QUANTITAT: TIPUS DE MATERIAL:

OBSERVACIONS:

DECORACIÓ

COLOR VERNÍS: CONSERVACIÓ:

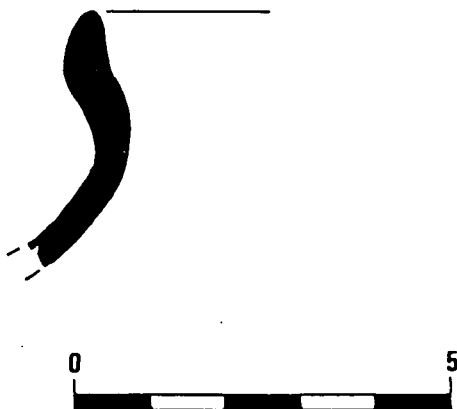
TIPUS:

FITXA CERÀMICA

BIBLIOGRAFIA / OBSERVACIONS:

VEURE FITXES 1 I 2

DIBUIX:

FITXA CERÀMICA

JACIMENT:
CAMPANYA:
SECTOR / ZONA:
Nº INVENTARI:

Nº DE FITXA:
U-E:
AUTOR:

CLASSE DE CERÀMICA

TIPUS: FORMA:
CRONOLOGIA: TALLER:

FORMA

FORMA / INFORME:
GRUIXÀRIA: DIÀMETRE:

PEÇA

FACTURA: COCCIÓ:

PASTA

COLOR: CONSISTÈNCIA:

DESGREIXANT

QUANTITAT: TIPUS DE MATERIAL:

OBSERVACIONS:

DECORACIÓ

COLOR VERNÍS:
CONSERVACIÓ:

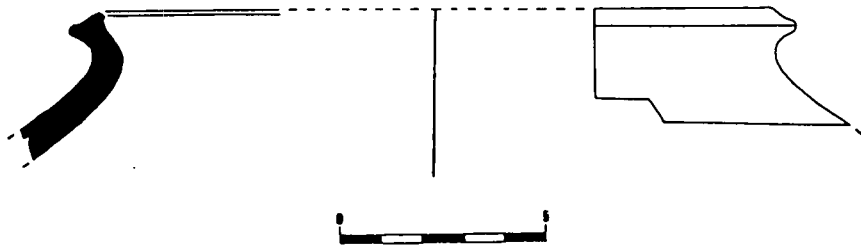
TIPUS:

FITXA CERÀMICA

BIBLIOGRAFIA / OBSERVACIONS:

VEURE FITXES 1 I 2

DIBUIX:

FITXA CERÀMICA

JACIMENT: N° DE FITXA:
CAMPANYA:
SECTOR / ZONA: U-E:
N° INVENTARI: AUTOR:

CLASSE DE CERÀMICA

TIPUS: FORMA:
CRONOLOGIA: TALLER:

FORMA

FORMA / INFORME:
GRUIXÀRIA: DIÀMETRE:

PEÇA

FACTURA: COCCIÓ:

PASTA

COLOR: CONSISTÈNCIA:

DESGREIXANT

QUANTITAT: TIPUS DE MATERIAL:

OBSERVACIONS:

DECORACIÓ

COLOR VERNÍS: CONSERVACIÓ:

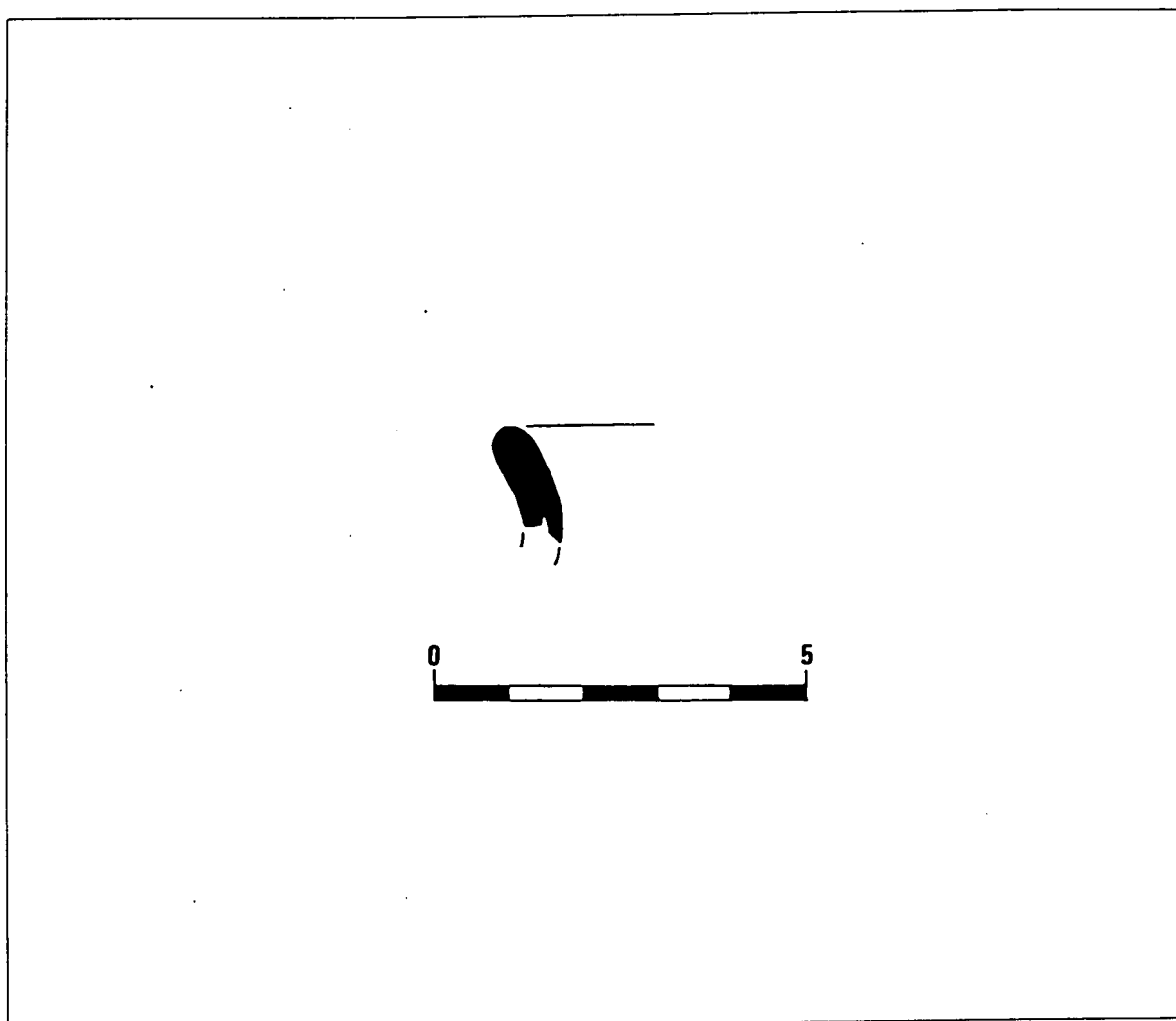
TIPUS:

FITXA CERÀMICA

BIBLIOGRAFIA / OBSERVACIONS:

VEURE FITXES 1 I 2

DIBUIX:

4.6.- DESCRIPCIÓ DE LA LÀMINA DEL MATERIAL

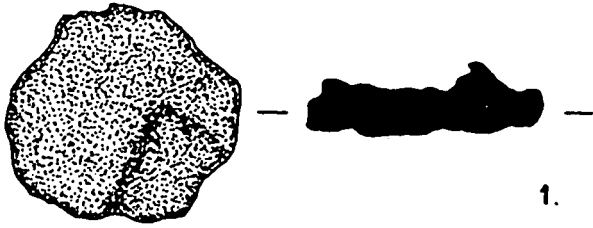
1. Peça de ferro, de forma arrodonida i plana que s'ha conservat molt degradada. Té un diàmetre aproximat de 3 cms. i un gruix de mig cm. Actualment es troba en procés de restauració. (Mat. N-95,238).

2. Peça de ferro molt oxidada que podria semblar un clau quadrat, però que pel seu alt grau de degradació, ens és impossible d'assegurar-ho. Té una forma més o menys rectangular i en un extrem s'eixampla formant una mena de triangle. La llargària és de 4'5 cms. i té un gruix que oscila entre 0'6 cms. i 1'3 cms. Actualment es troba en procés de restauració. (Mat. N-95, 252).

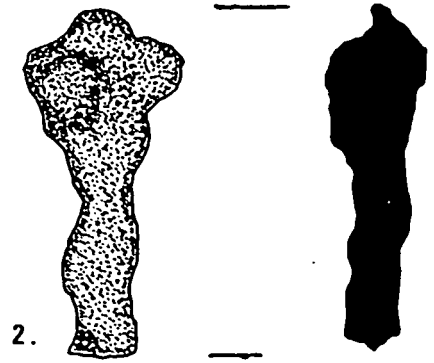
3. Peça de ferro molt semblant a l'anterior i també molt degradada. La diferència és que, en aquest cas, en un extrem s'hi observa una petita part elevada. La seva allargada no arriba als 4 cms. i l'amplada és de 2 cms. Actualment es troba en procés de restauració. (Mat. N-95, 188).

4. Peça de bronze cilíndrica amb una perllongació en un extrem en forma d'anella, i amb una capa exterior daurada. Per altres paral·lels trobats sembla que es tractaria d'un botó. És de dimensions molt petites: el cilindre té un diàmetre de 6'5. mms. i tota la peça entera, contant l'anella, fa 12 mms. El seu estat de conservació és força bo, tot i que per les seves característiques peculiars, actualment es troba en procés de restauració. (Mat. N-95, 187).

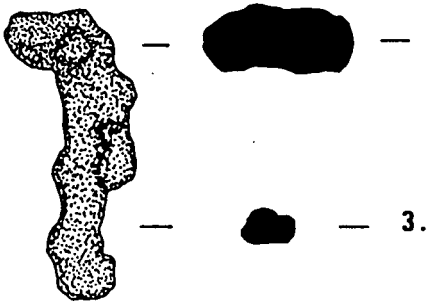
5. Fragment de teula oxidada, que conserva unes decoracions fetes amb línies incises. Aquestes línies són d'una manufactura grollera, és a dir, no tenen els finals ben acabats i degut a la fragmentació de la teula i l'escassetat dels paral·lels se'ns fa impossible d'esbrinar el tipus de dibuix. (Mat. N-95, 287).

1.

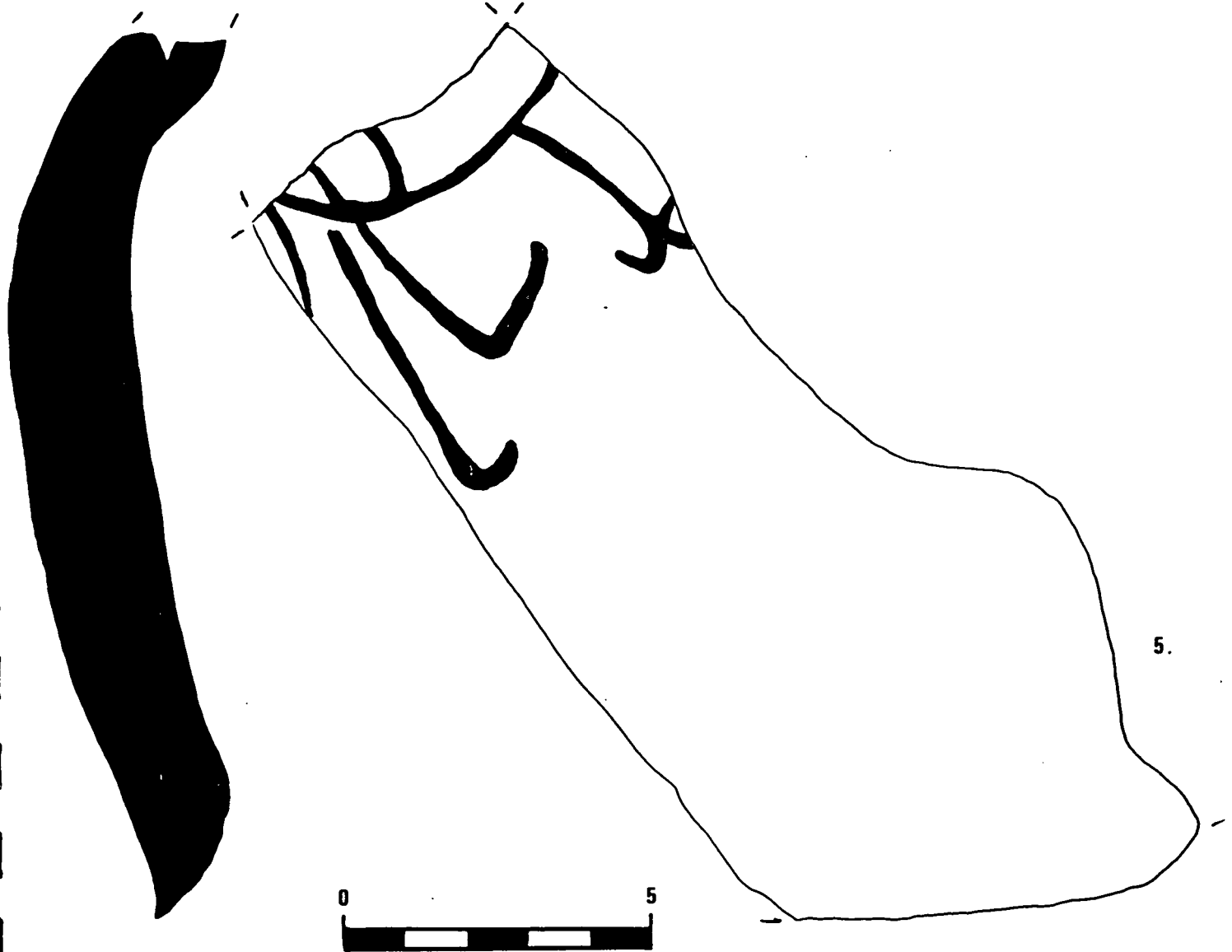
2.

3.

4.

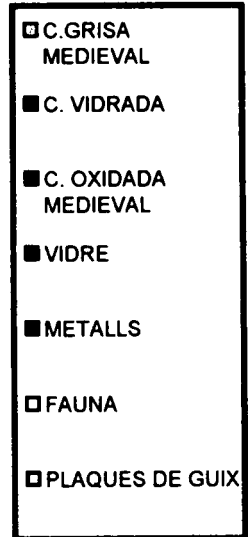
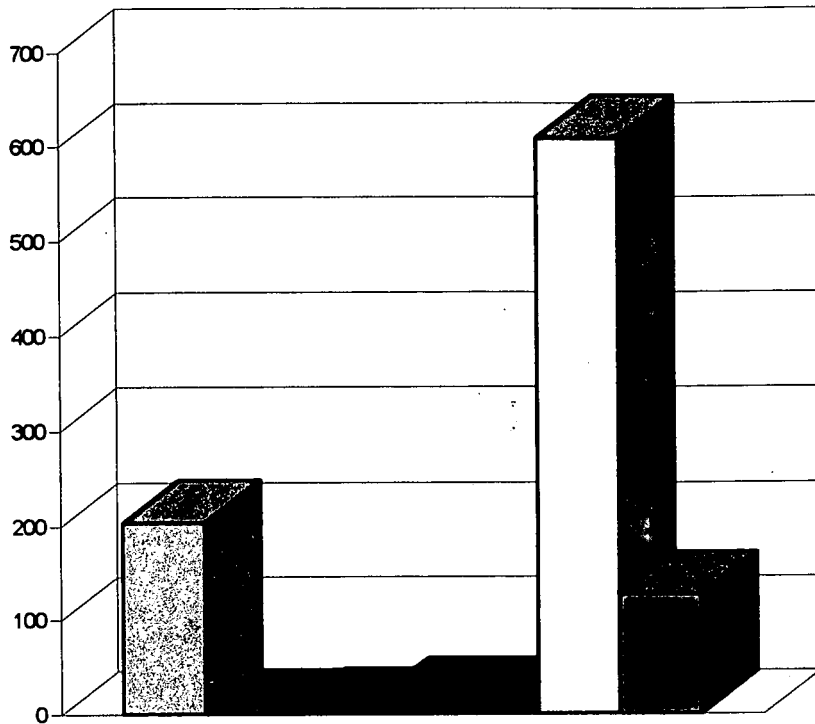
5.

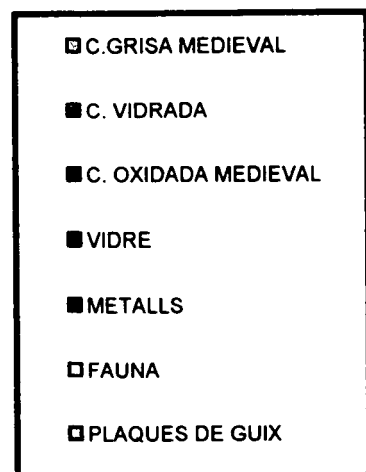
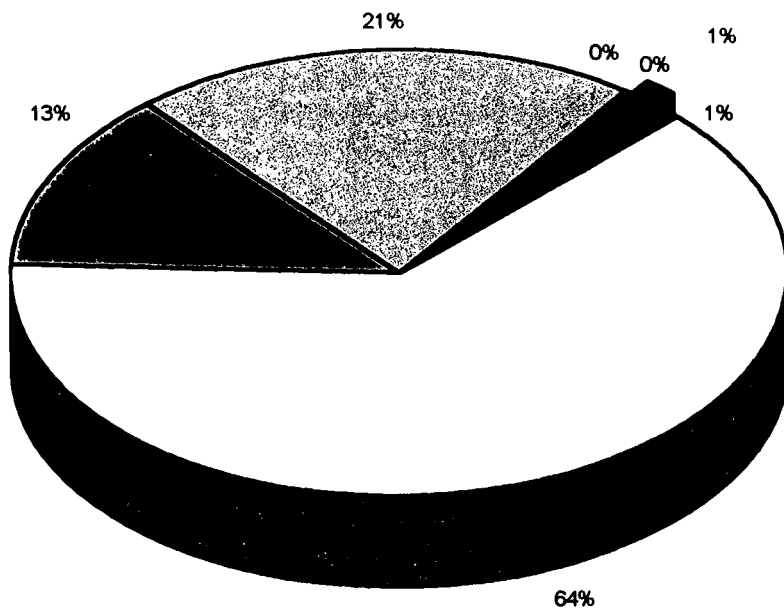
4.7.- GRÀFIQUES ESTADÍSTIQUES DEL MATERIAL

U.E. 1133

QUANTITAT MATERIAL

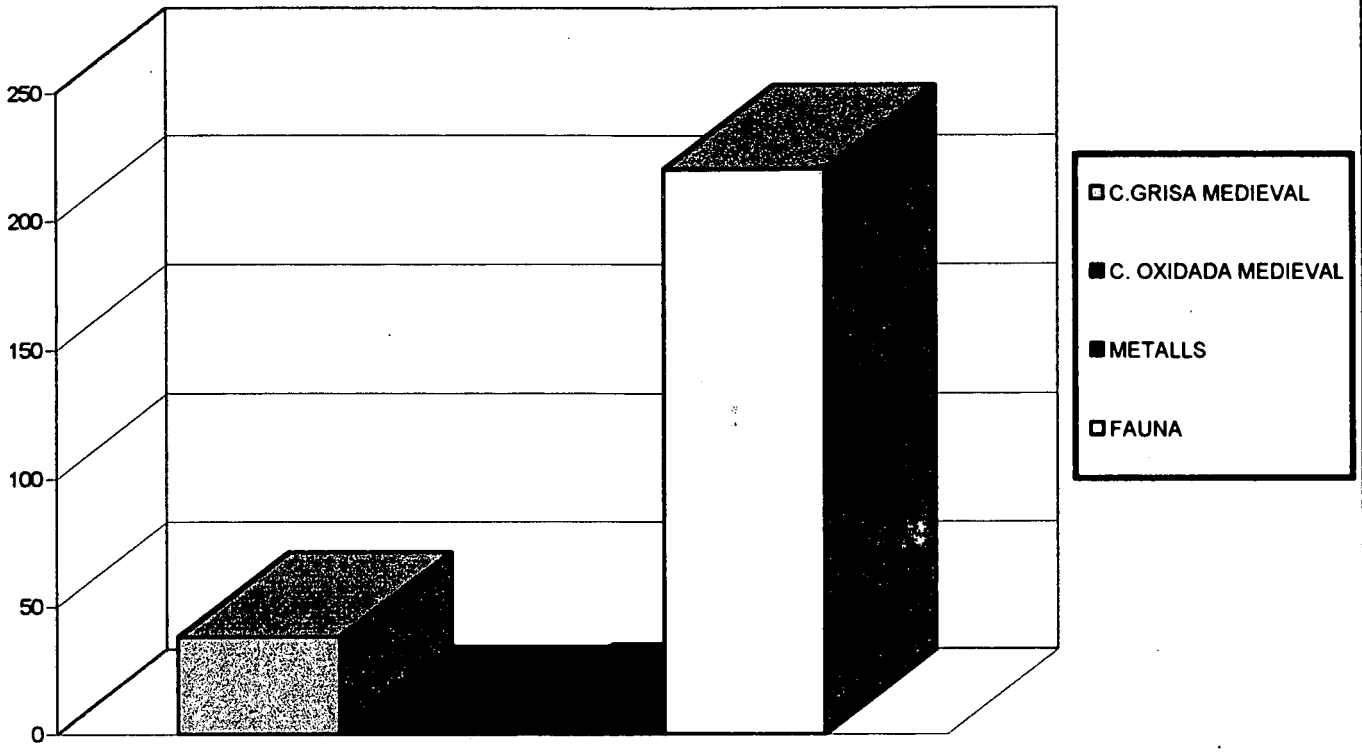

PERCENTATGE MATERIAL

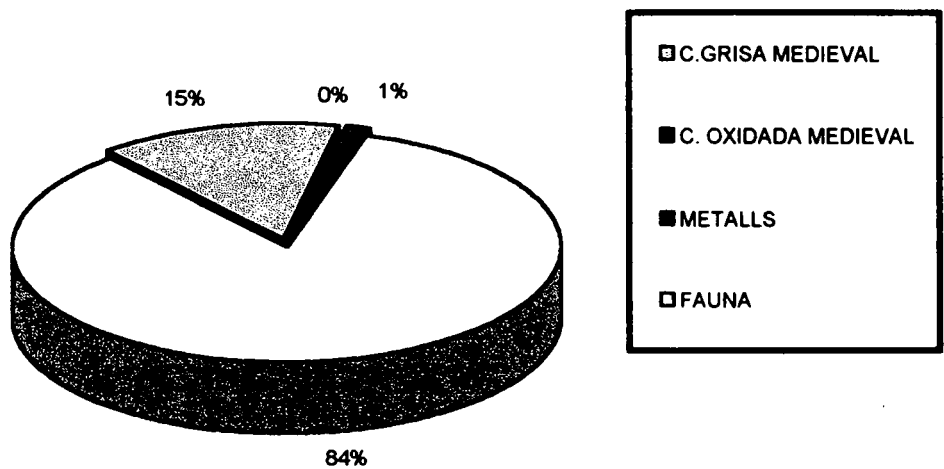

U.E. 1137

QUANTITAT MATERIAL

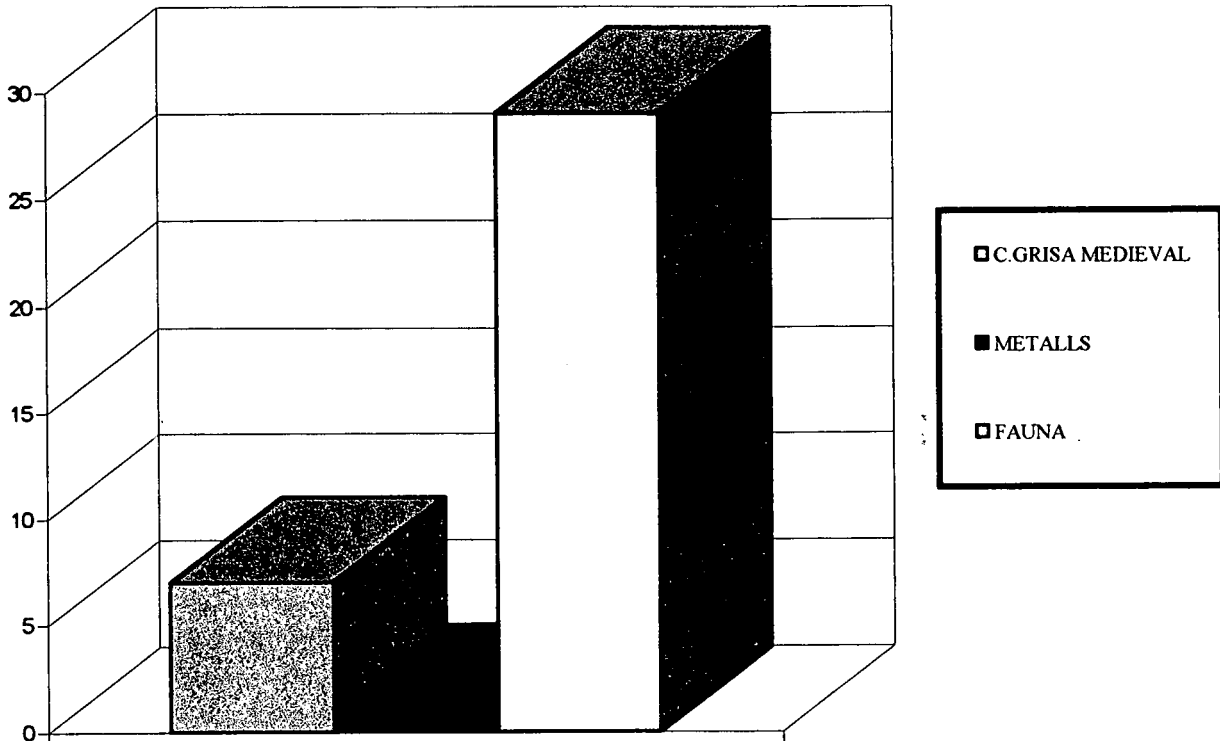

PERCENTATGE MATERIAL

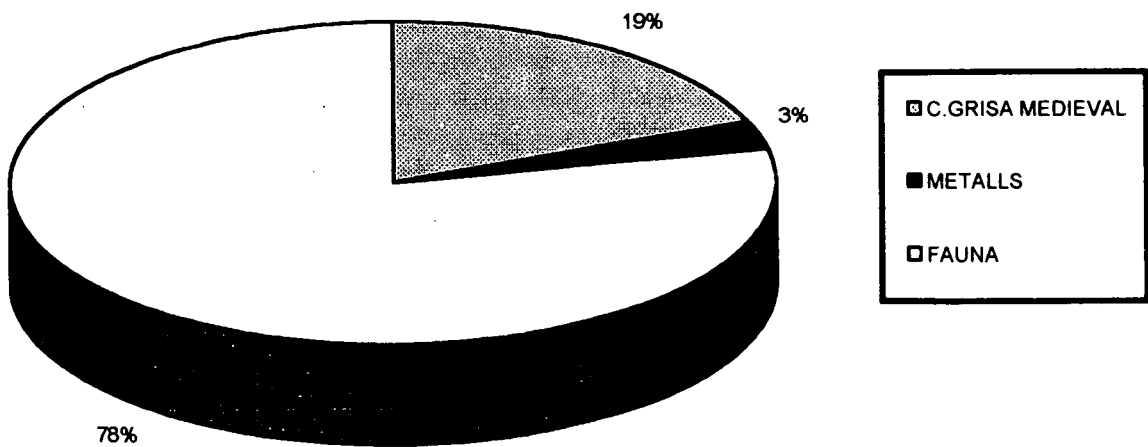

U.E. 1139

QUANTITAT MATERIAL

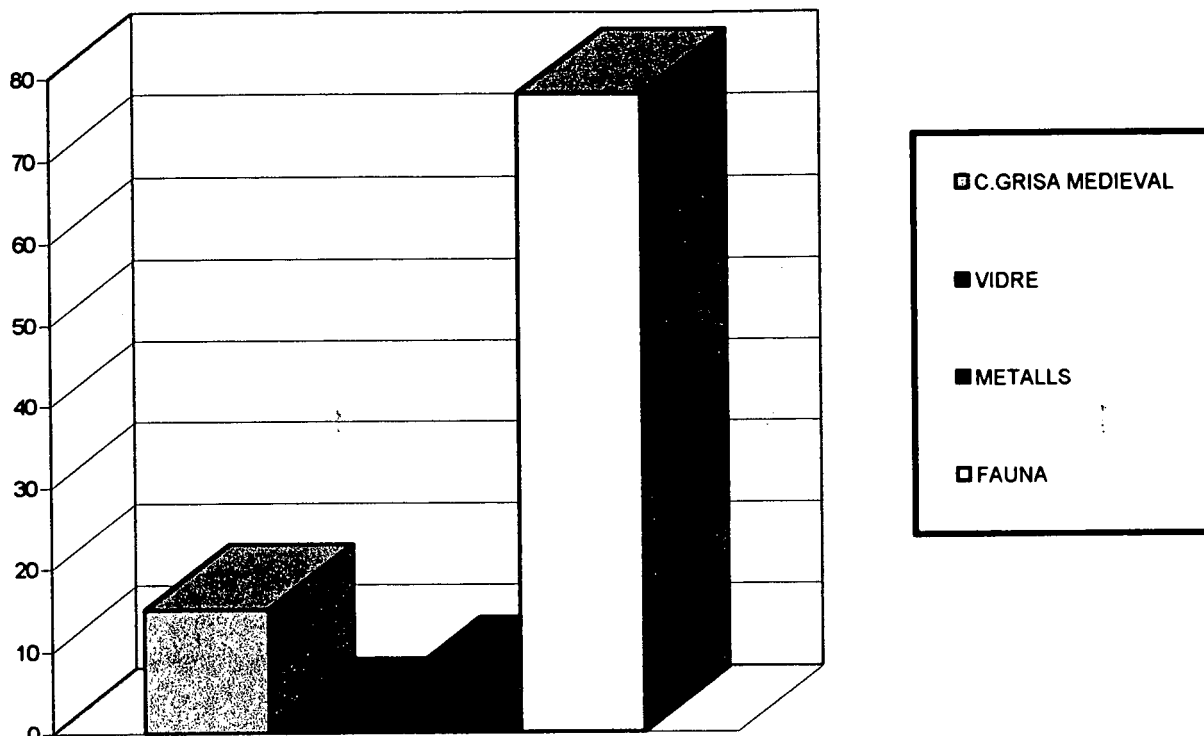

PERCENTATGE MATERIAL

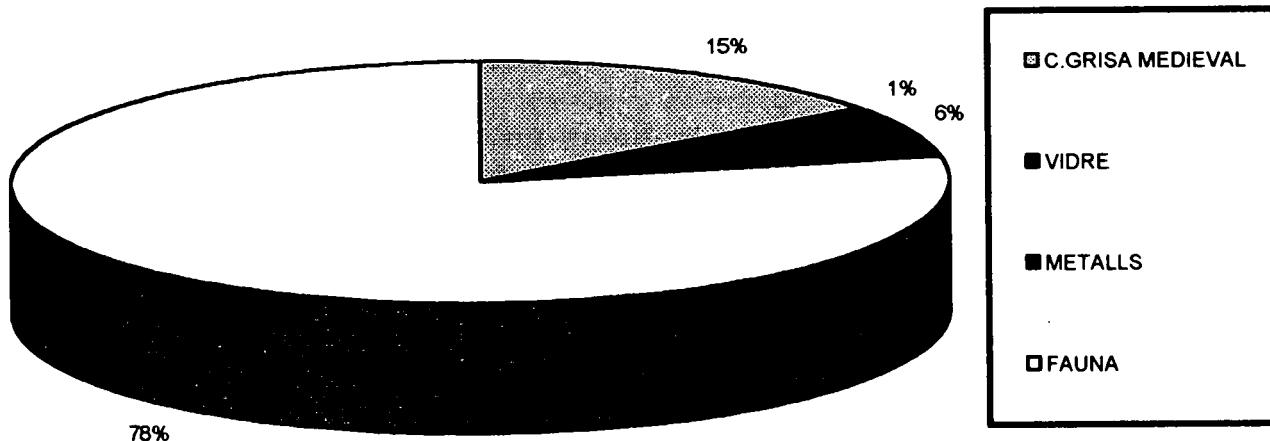

U.E. 1142

QUANTITAT MATERIAL

PERCENTATGE MATERIAL

5.- CONCLUSIONS

La realització de l'excavació d'urgència ens ha permès en gran part assolir els objectius inicialment proposats. Tal com s'han exposat en l'apartat corresponent¹¹, aquests eren bàsicament quatre.

Era prioritari l'extracció de dades referents a l'estratigrafia del sector, fins arribar als estrats geològics. Aquest objectiu es relaciona amb els altres tres: per una part, registrar la màxima quantitat d'informació a partir del material aparegut, per l'altra, extreure dades sobre la funcionalitat de l'espai del sector 26 i també aprofundir en el coneixement de les tècniques constructives emprades en l'edificació del Castell.

Pel que fa a la **seqüència estratigràfica** poguérem obtenir-la en la seva totalitat només en algunes zones del sector. En d'altres, la manca de temps no ens va permetre aconseguir tota la seqüència sinó que tan sols en documentàrem els estrats superiors. Tal com hem indicat en el capítol *Desenvolupament dels treballs*¹², en previsió d'una possible manca de temps, es va decidir centrar l'actuació arqueològica a partir d'una rasa longitudinal d'un metre d'ample i situada al mig del sector. Malauradament i degut en gran part a la complexitat de l'estratigrafia i a l'abundància de material aparegut, aquesta estratègia no va poder-se dur a terme en la seva totalitat, és a dir, en la part occidental de la rasa no va ser possible arribar a la roca mare.

En quant al **material aparegut**, ens reafirma les dades de les quals es disposava prèviament —provinents bàsicament de la campanya d'estiu del mateix any— i ens confirma les hipòtesis sobre la funcionalitat de l'àrea. Es tracta de material homogeni, compost bàsicament de restes de fauna fragmentada, algunes amb traces evidents de seccionament i descarnació i pertanyents majoritàriament a mamífers domèstics. Li segueix en ordre d'importància quantitativa els fragments de ceràmica grisa medieval, les formes de la qual són sobretot olles de cuina globulars. En definitiva, material d'ús quotidià i molt fragmentat.

Molt lligat al tipus de material cal parlar de la **funcionalitat de l'espai**. Sobre aquest aspecte, les noves dades obtingudes ens permeten qüestionar l'ús de la zona com a Abocador, per diverses raons. Una d'elles, relacionada amb la infraestructura del castell, seria la inexistència d'una obertura que comunicés l'interior del Castell amb l'exterior, en aquesta zona de la façana Nord, i des d'on es poguessin abocar directament les deixa-

11. Veure apartat núm. 2 d'aquesta memòria, pàg. 8.

12. Veure pàg. 11 d'aquesta memòria.

lles. L'altra fa referència a la naturalesa d'aquestes deixalles, ja que trobem a faltar altres tipus de restes pròpies d'un abocador, com són per exemple cendres i carbons.

Per altra banda, la manca de concentració del material (apareix de manera disseminada al llarg de tota l'extensió del sector), no és un indicatiu que negui la suposada funcionalitat com a abocador, ja que aquest podria ésser regularment redistribuït pels seus usuaris. On sí es concentra clarament el material és en la unitat estratigràfica 1133, de tal manera que és només en aquest estrat on es fa evident la gran quantitat de material, mentre que en la resta, el material és més escadusser. D'aquí es dedueix que, en el cas que existís un abocador hauria de ser en aquest moment d'ocupació (U.E. 1133) o en altres de posteriors, però mai en els anteriors, perquè en aquests estrats ha aparegut poc material.

Retornant a la idea d'un ús diferent al d'abocador, un fet que es pot considerar evident i significatiu, és l'existència d'un paviment de morter de calç que es troba per sota de la U.E. 1133. Aquest paviment és indicador d'un tractament determinant de l'espai: no s'entén la seva construcció si no és per la voluntat de fer més habitable i còmode un espai destinat a ésser funcional, on realitzar-hi una activitat concreta i continuada que requerís d'aquest tractament en el sòl. Per tant, aquest fet ens reafirma la negació de l'existència d'un abocador, el qual, en qualsevol cas, mai no seria contemporani al paviment.

Queda ara per concretar la funcionalitat de l'espai pavimentat (U.E.1135). Si el relacionem amb l'estrat que el cobreix, podem entendre ambdós nivells com a testimonis intercomplementats d'un mateix moment d'ocupació. És a dir, interpretem aquest conjunt com a una possible zona destinada a la manipulació de bestiar per a l'alimentació. Això explicaria la predominància, dins de les restes faunístiques, de mamífers bòvids, porcins i oviceprins fragmentats i amb clares traces de seccionament i descarnació. D'aquesta manera trobem també una explicació al tipus de restes ceràmiques, amb absència absoluta de ceràmica de luxe.

Pel que fa a l'assoliment d'un altre dels objectius proposats, referent a l'extracció de dades sobre les tècniques constructives, cal dir que n'obtinguerem de satisfactòries. És per això que, vistos els resultats globals de la intervenció, pensem que fou encertada l'estratègia de prioritzar les actuacions en aquest sentit, més que no pas haver optat per avançar cap a l'exhumació definitiva de la totalitat de la superfície de la rasa.

Els resultats es centraren en el coneixement de la fonamentació del contrafort, la qual és totalment diferent a l'emprada en els altres murs del castell. Fins ara, tots els murs coneguts (inclosa la façana nord, com poguérem comprovar) es recolzen directament sobre la roca mare, mentre que la fonamentació del contrafort és més complexe. Degut a que aquest contrafort es recolza sobre nivells de sediment, en el moment de la seva construcció va ser necessària la realització d'una trinxera (U.E. 1140).

Estretament relacionat amb aquesta especificitat del subsòl en aquest punt concret, hem pogut documentar dos nivells antròpics sota el contrafort i, per tant, de cronologia més antiga. Especialment un d'aquests dos nivells, que hem definit com a U.E. 1142, aporta informació novedosa sobre la construcció del castell. Aquest nivell s'extén cap a l'interior del castell, per sota de la façana nord provant, per tant, l'existència d'una ocupació anterior a la construcció actual del castell. Això vol dir que tindria un *terminus ante quem* de mitjans del segle XII, moment que lligaria amb les construccions més antigues del jaciment, i que podrien correspondre amb una torre circular de mitjans del segle XI o bé amb la sala principal de la primera meitat del segle XII.

No és fins a arribar a sota d'aquest estrat que apareix, efectivament, la roca mare.

Malgrat que amb la intervenció de novembre a Mataplana hem pogut assolir profitosament, com s'ha vist, la majoria dels objectius inicialment proposats, no s'ha arribat, per manca de temps, a exhumar en la seva totalitat els nivells arqueològics del sector 26. Això fa que encara resti una part del sector amb material superficial, per la qual cosa creiem que seria necessari portar-hi a terme una última actuació arqueològica.

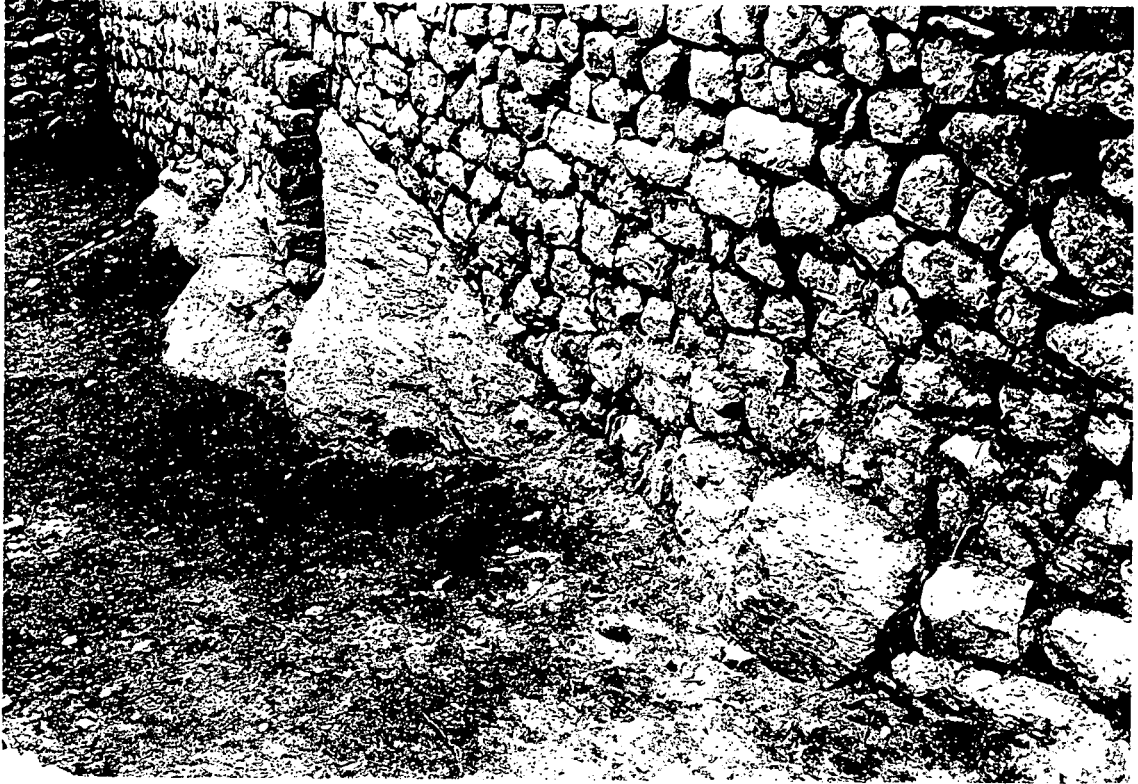
No obstant això, gràcies a la realització de la rasa central practicada, hem pogut arribar a precisar l'evolució de la seqüència estratigràfica, i a conèixer amb més exactitud les tècniques constructives emprades.

6.- FOTOGRAFIES

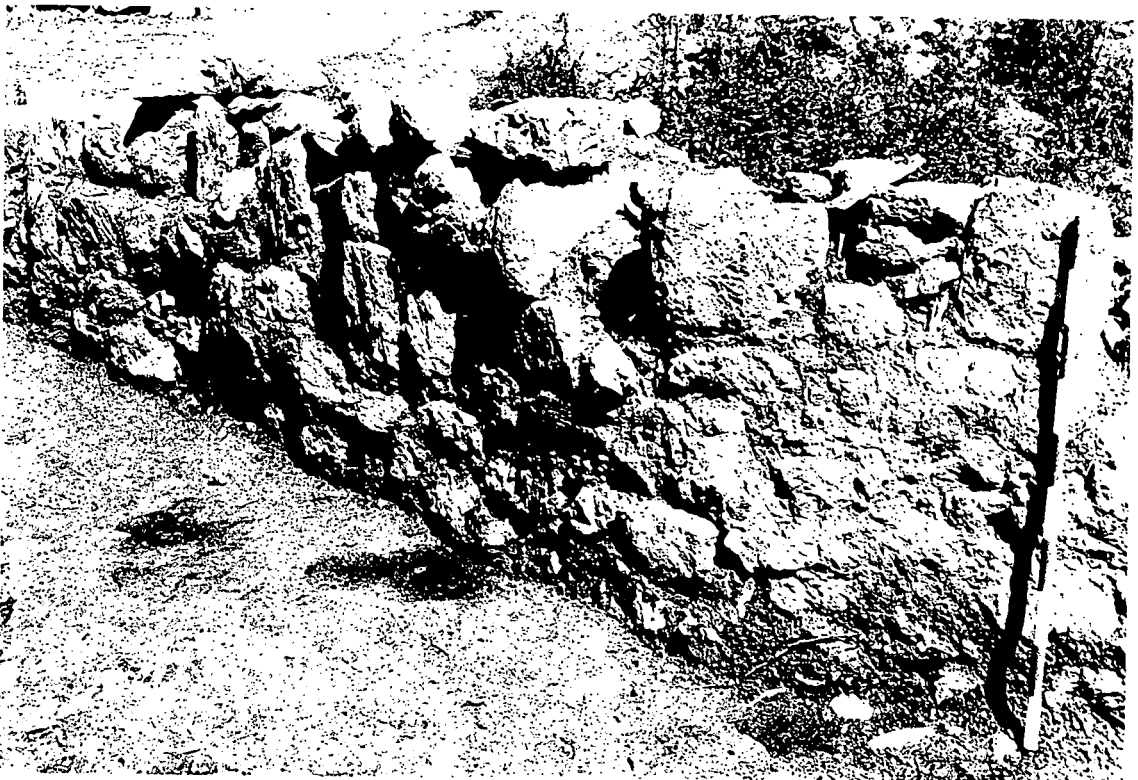
1. Vista general de la façana nord, amb el contrafort al fons, abans de començar l'excavació.
2. Vista general de la cara interna de l'avant-muralla, abans de començar l'excavació. Com en la fotografia anterior, s'observa una important dispersió de material a nivell superficial.
3. Paviment de morter de calç (U.E. 1135).
4. U.E. 1146, corresponent al nivell d'enderroc. S'observa la disposició diferent de les pedres en funció del seu tamany, que disminueix quant més a l'oest.
5. Seqüència estratigràfica de la rasa, entre 2'5 i 3 metres a l'oest del contrafort. S'hi observa l'encaix de la façana nord amb la roca mare.
6. i 7. Seqüència estratigràfica de la rasa, entre 2'5 i 3 metres a l'oest del contrafort. Aquesta és l'última cota de l'enderroc a la que vàrem arribar.
8. i 9. Vistes generals del contrafort.
10. Fonamentació del contrafort a l'extrem que toca amb l'avant-muralla (sud respecte a la façana nord del castell en la planta general del jaciment, que correspon al nord geogràfic).
11. Fonamentació del contrafort a l'extrem que toca amb la façana nord (correspon al sud geogràfic).
12. Seqüència estratigràfica sota la fonamentació del contrafort a l'extrem que toca amb l'avant-muralla.
13. Seqüència estratigràfica sota la fonamentació del contrafort a l'extrem que toca amb la façana nord.
14. Planta de la U.E. 1144 i de la roca mare a tocar de l'angle que formen el contrafort i la façana nord.

15. Planta de la U.E. 1143 i de la roca mare a tocar de l'angle que formen el contrafort i la façana nord. S'observa l'estrat geològic que ens determina el final de l'excavació en aquesta zona del sector 26.

16. Vista general de la rasa a l'extrem est del sector. A la dreta de la rasa es pot apreciar el paviment de calç (U.E. 1135) i la roca mare.

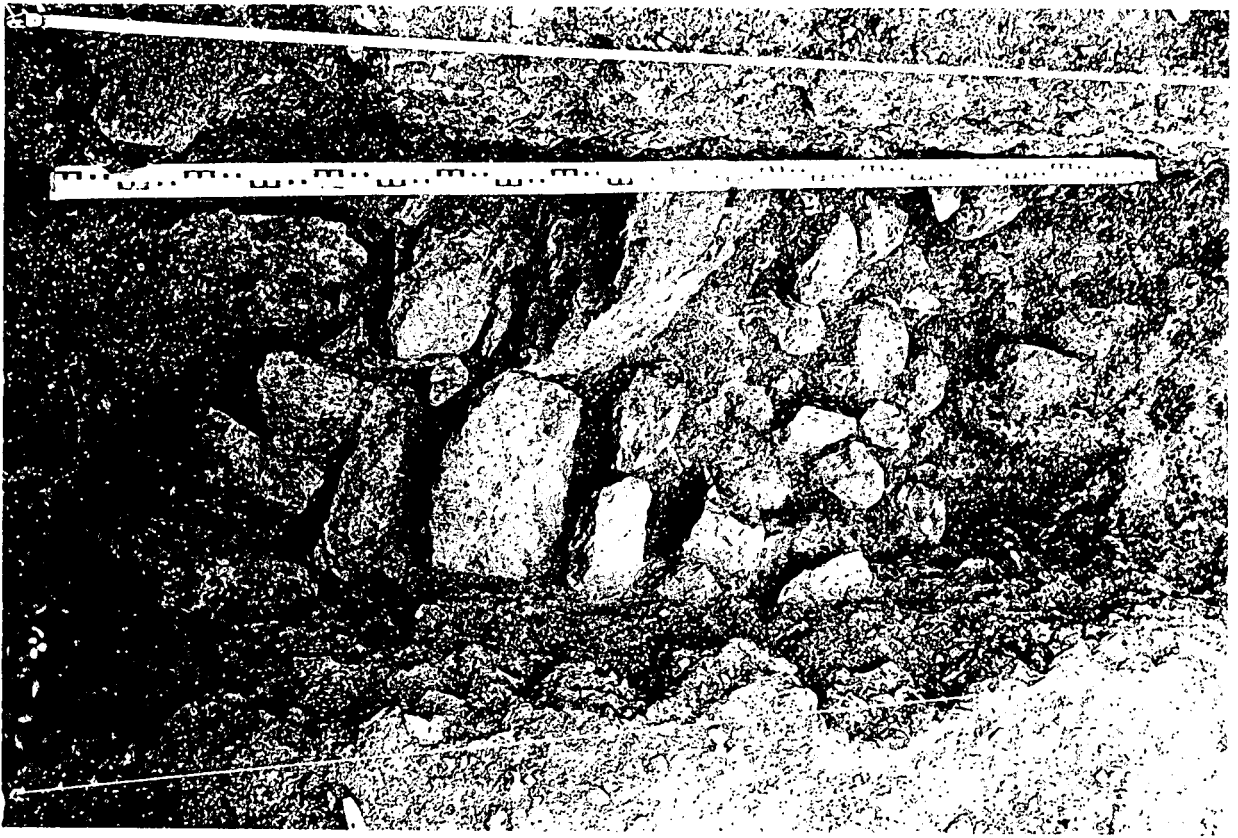
1.

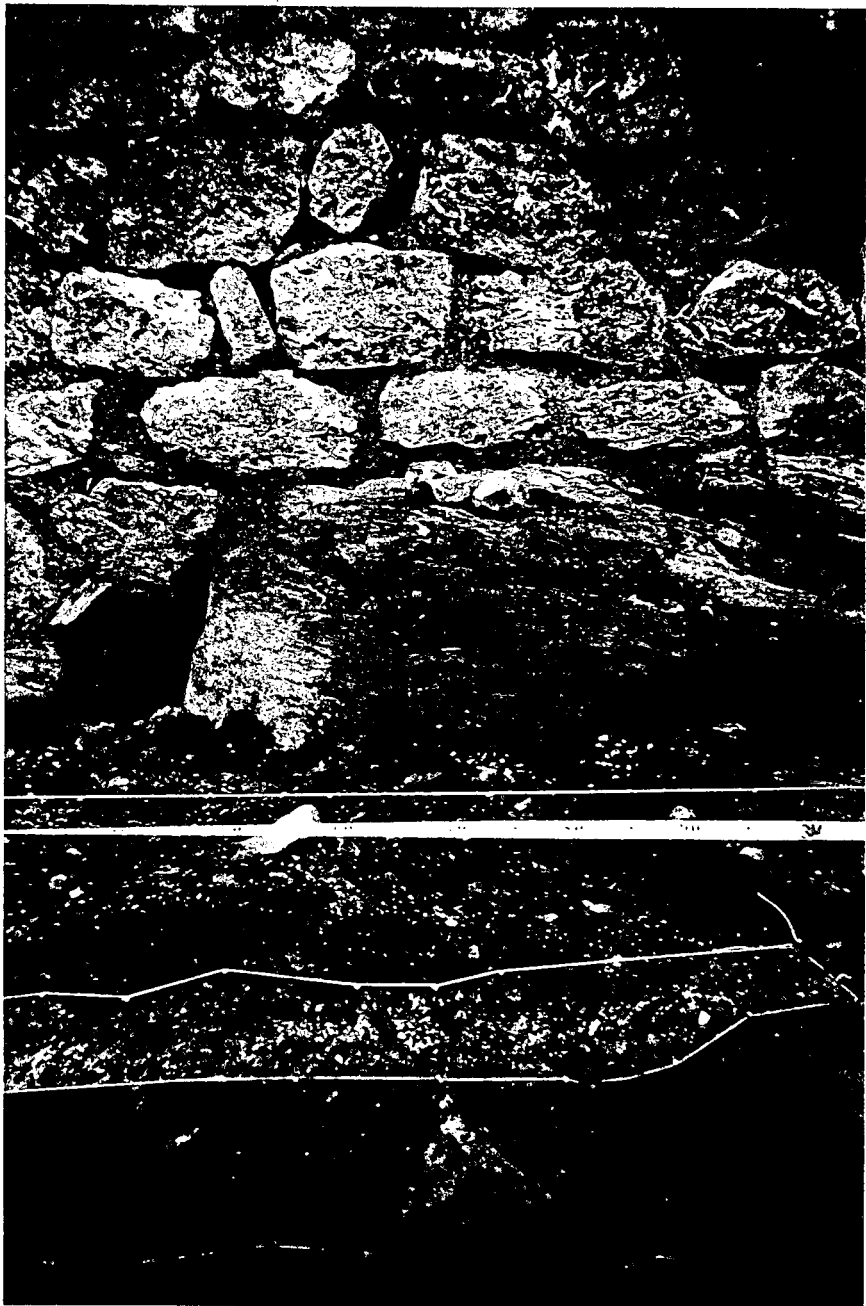
2.

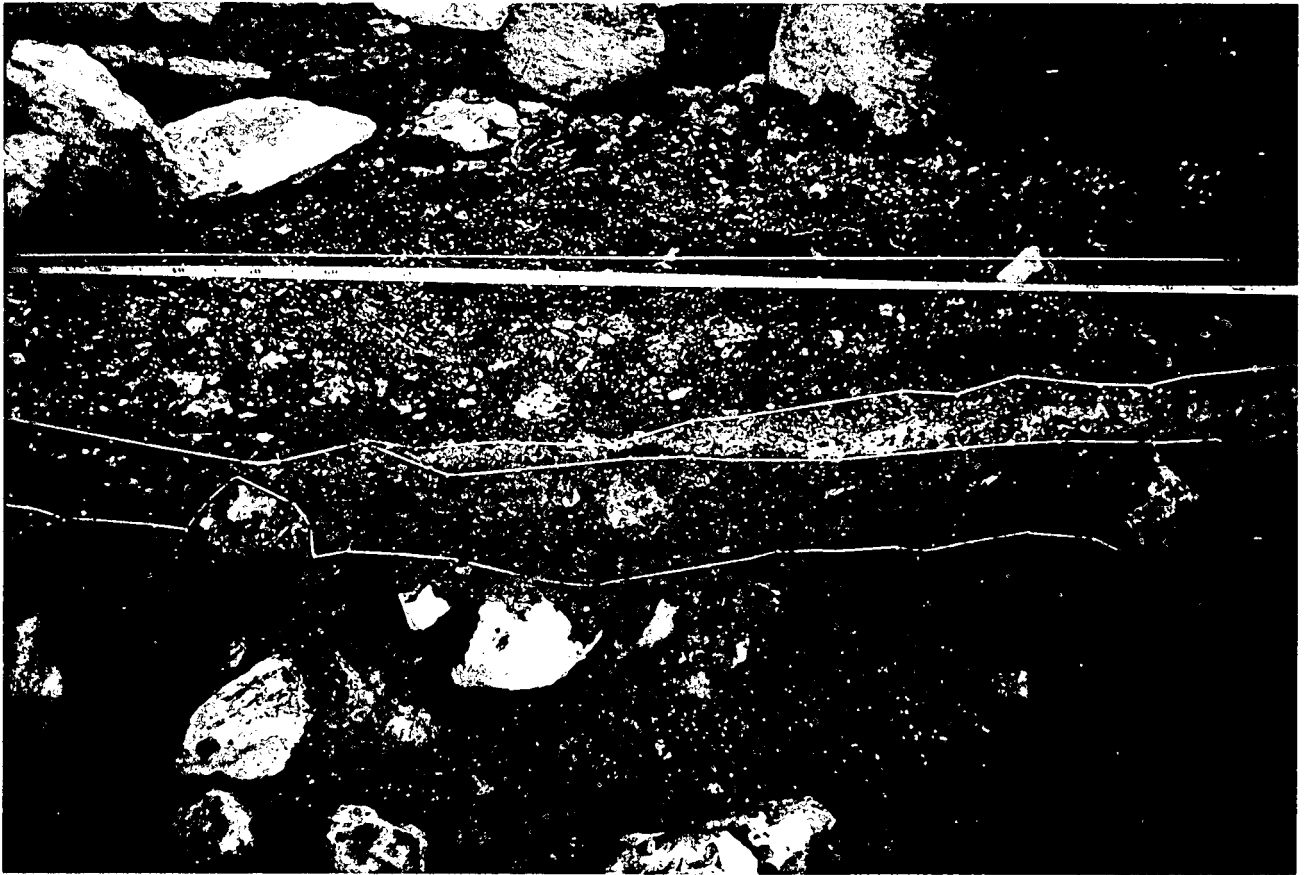
3.

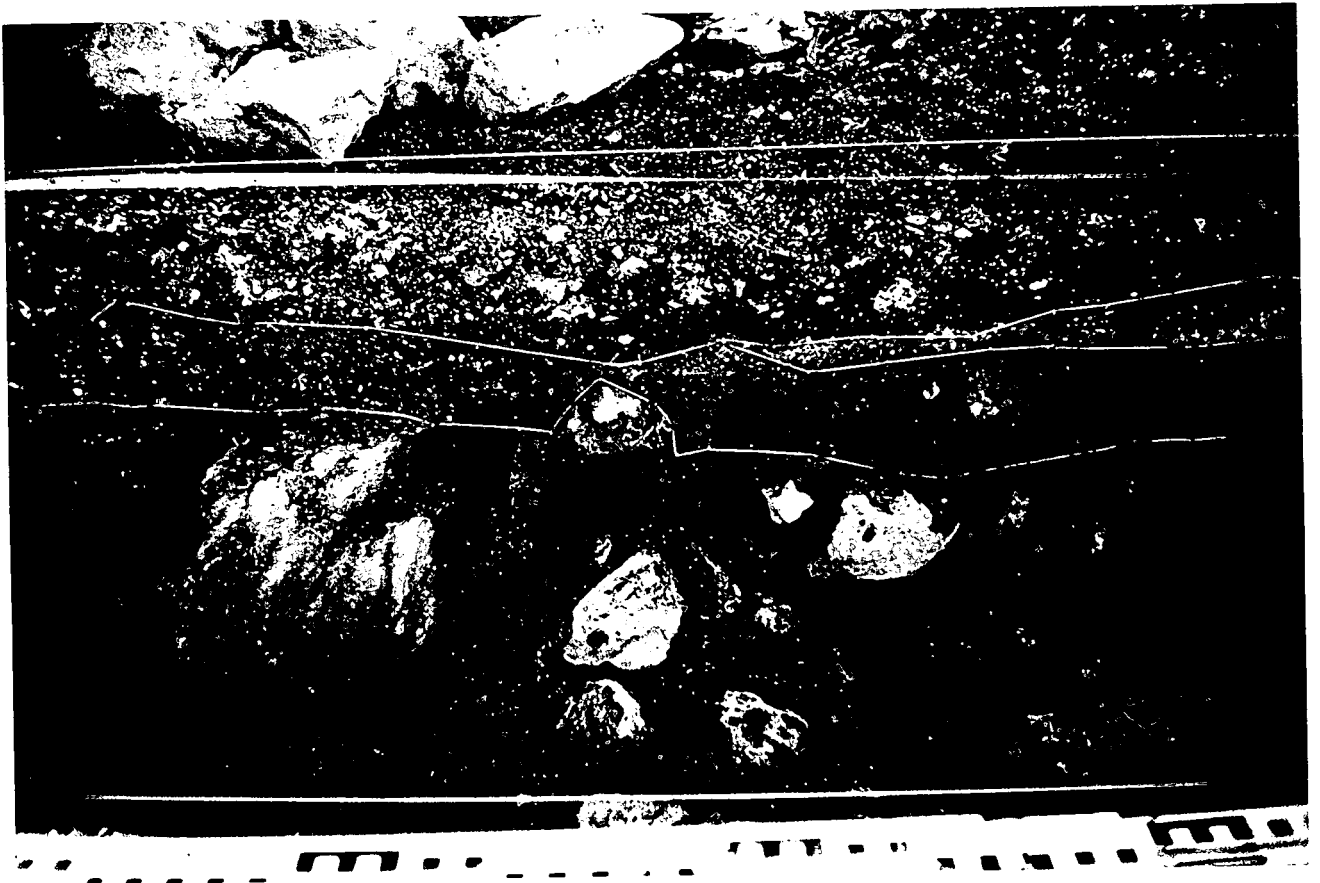
4.

5.

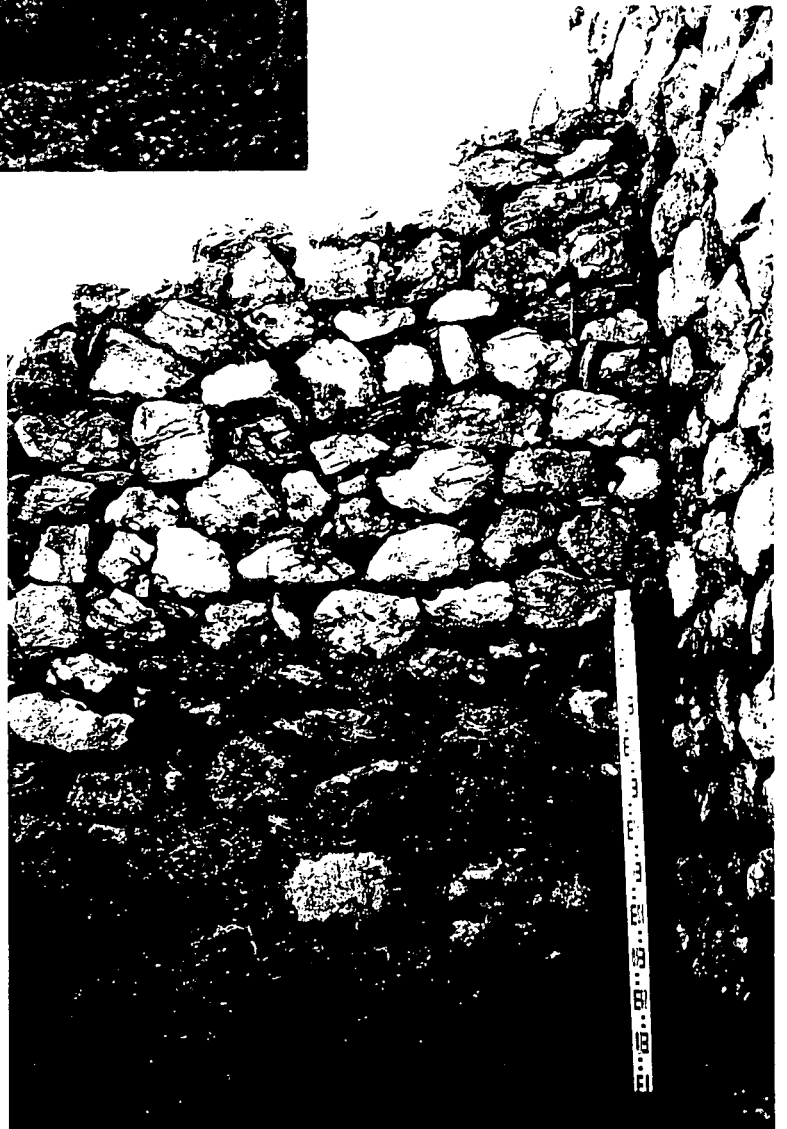
6.

7.

8.

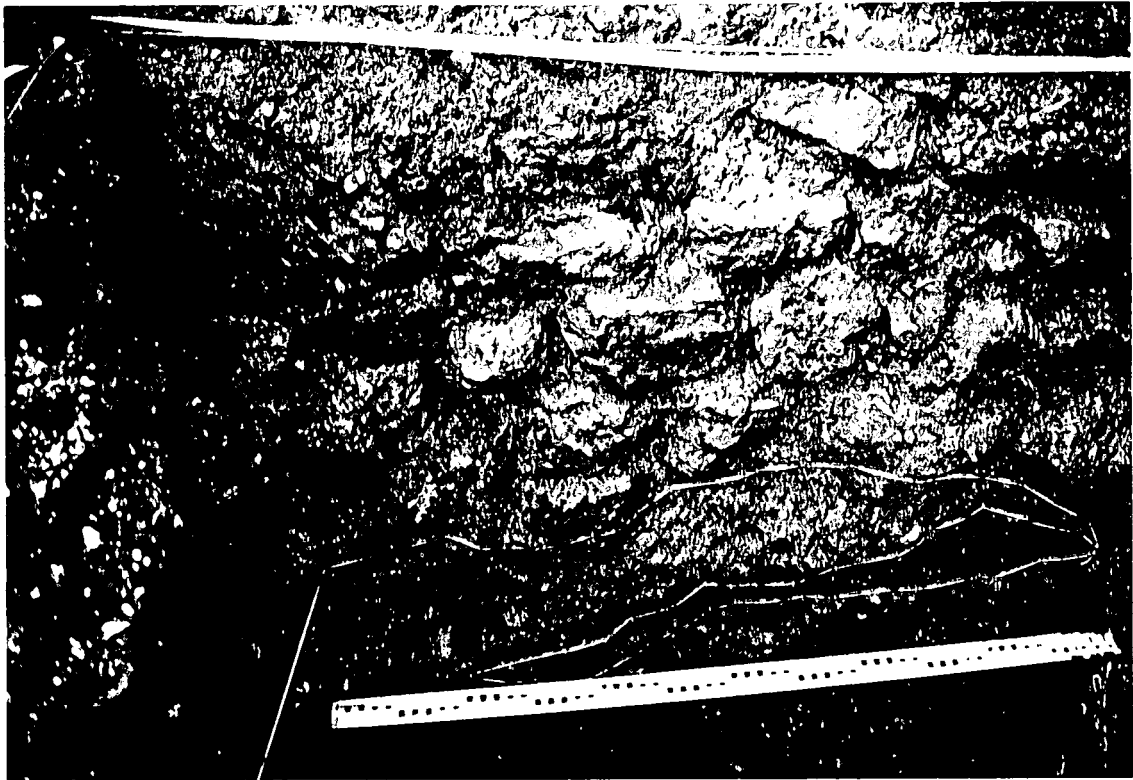
9.

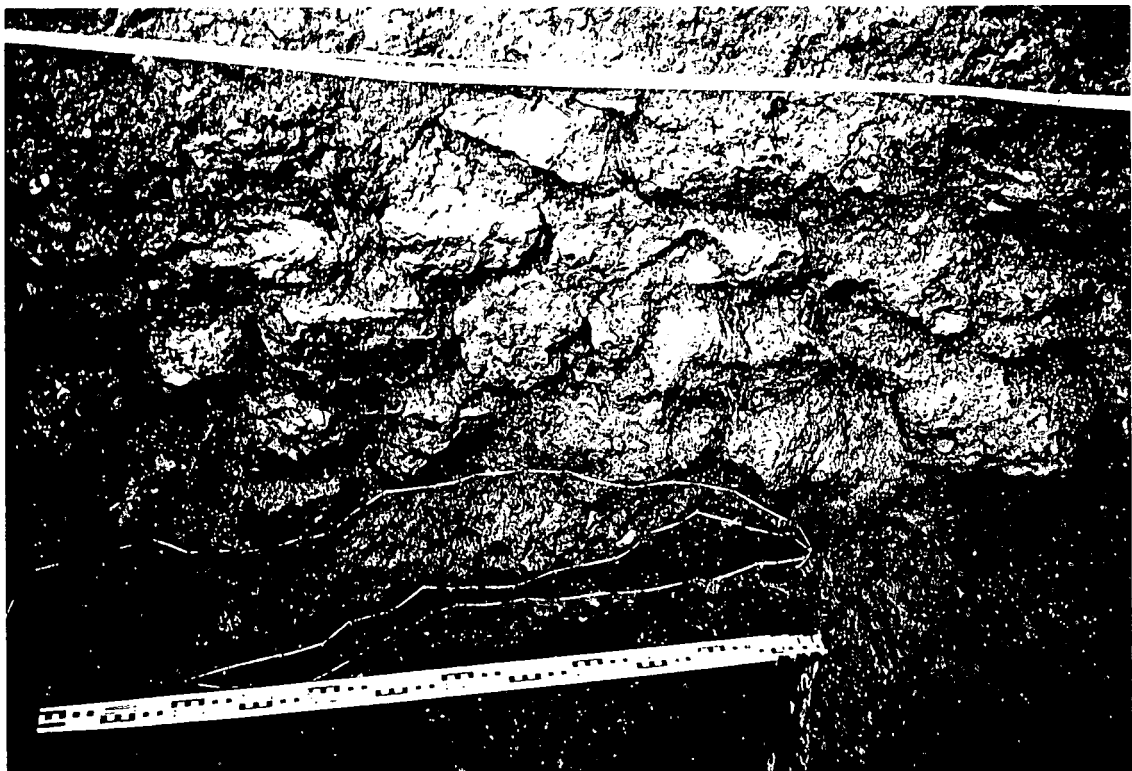
10.

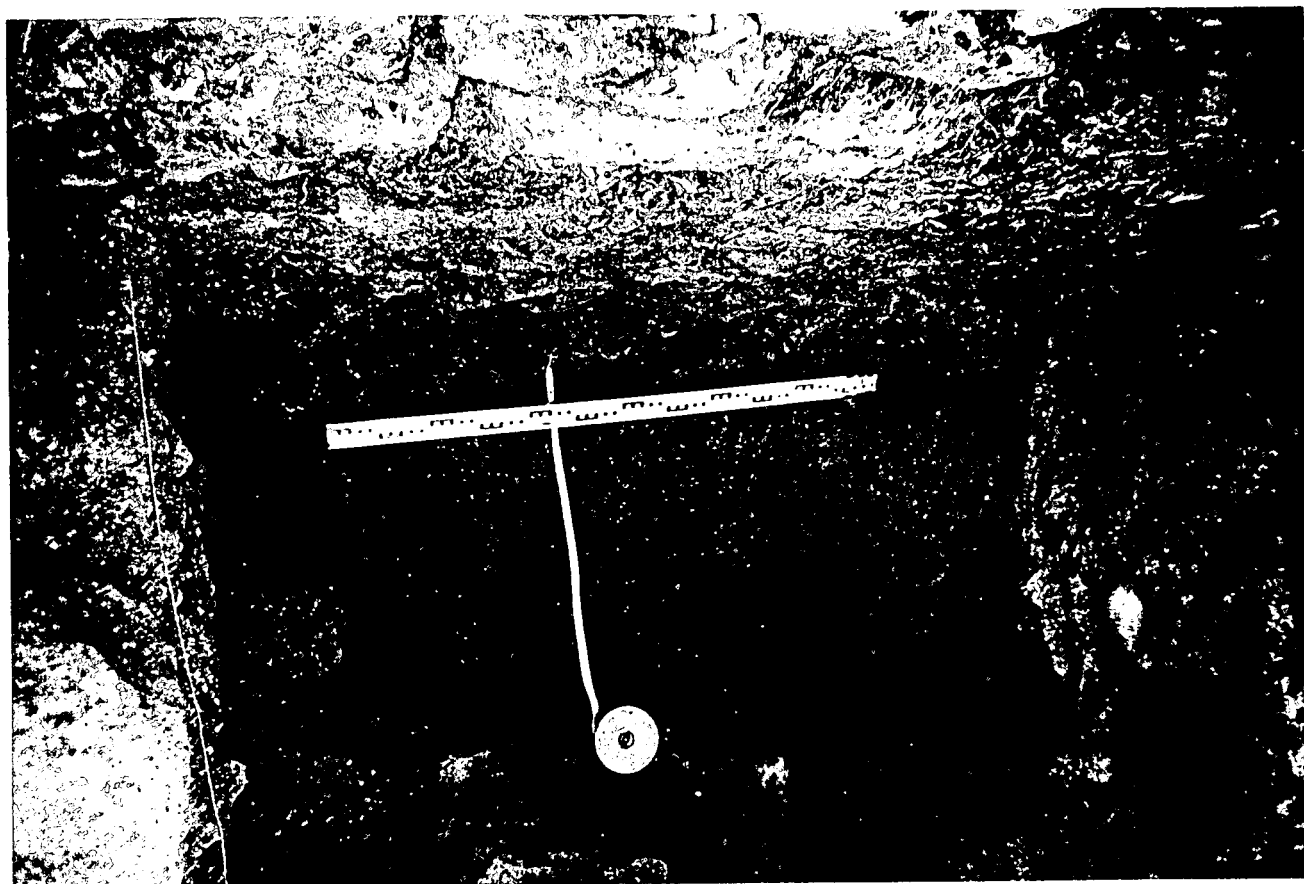
11.

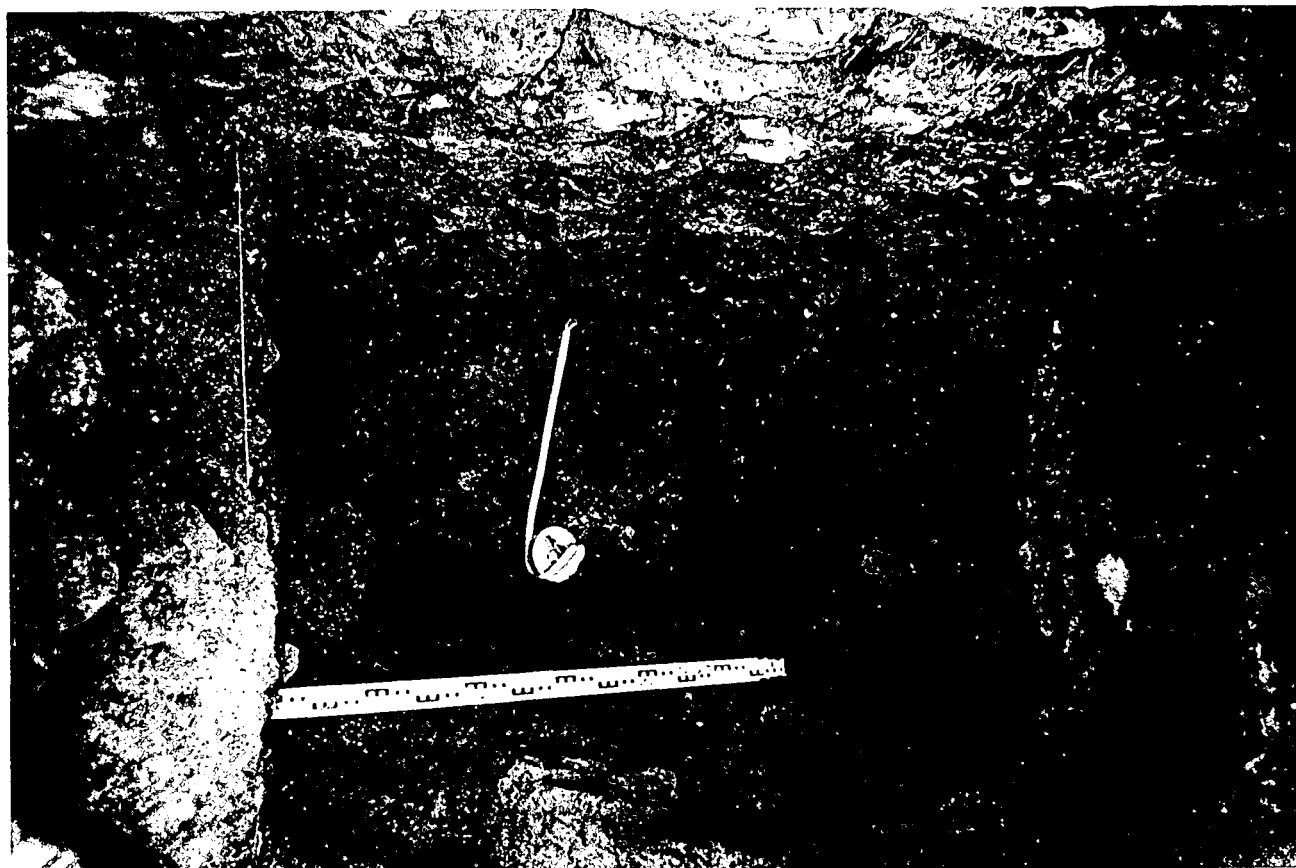
12.

13.

14.

15.

16.